

اذا صلى الرجل فليجود واذا صلعت المرأة فليحترق البعيرية التي يحاق في عضل به
 عن جلده حتى يخوي ما بين ذلك او حنقارا انضمام قال ابو داود
 رجلان بين عينيه مثل ثقبية البعيرية اثر السجود في البجعة فقال لو لم يكن
 هذا الكان خيرا قال رجل اني اخاذت ان بوثر السجود في جهنم فقال
 اذا سجدت فتخففت اى ضع جهنمك على الارض وضعا حقيقا وعن
 علي رضي الله عنه لو علمت ان الله تعالى قبل في عمري ركعتين لما اهتمت
 لونه قال انما يتقبل الله من المتقين واذا قيل علمت بالني متقى فابجو
 بقوله ثم ينبغي الذين اتقوا ورايت راعيا يس على وهو في الصلوة اتوا
 الذي يب حفظا عند الله قلت متى صالح الذئب مع الغنم قال لما صالح
 الراعي مع رب الغنم صالح الذئب ومع الغنم قال عليه السلام ان العبد
 اذا اكثر الصلوة اجتمعت ذنوبه على ظهره فاذا ركع اجتمع على عايقه الايسر
 فاذا سجد انحطت على الارض ما كان الله يبعو ذلك اليه ويشير بخبر مسارك
 سلطان المشايخ نوشته بيده ام قيل للتخضري انت تقول بسقوا التكا^{لته}
 قال اقول بسقوا كلفته التكاليف وكيف اقول ذلك فان السالك
 كما اذاد قر به ومنزلته عند الله تعالى اذاد سفضته الى العبادات
 وهو من امارت القبول قال شيخنا روزبهان بمصر قيل لى صل را
 انك الصلوة فانك لا محتاج اليها قلت لا اطيق ذلك كلفني شيئا
 آخر رايت بعض جهمال الطريقه تركوا العبادات من غير اشارة قالوا
 يجب السالك ان يكون دائما في الصلوة ما عرفت المسكين ان الصلوة
 قالباً وروحاً قابلاً بالاركان وروحاً الحضور كالانسان مثلكم ان
 روح الانسان لا يكون انساناً بل هو بعض الانسان فلو كان روح
 الصلوة فمادام تعلق الارواح بالقالب باقيا يجب تيبن القالب الصلوة
 والروح بروح الصلوة لى اوان انقطاع العمل وعبد ربك حتى ياتيك

اليقين وهو الموت قال ابو بكر الوراق كنت في بيت بنى اسر ائيل وقع **۳۹۵**
 في قلبي انك علم الشر بعيت يخالف علم الحقيقة فاذا رجل صاح علي يا ابا بكر كل
 حقيفة يخالف الشر بعية فهو كفر فان كان اشارة او كلامه صائفا او ظهور
 خاطي فلا تلتفت اليه التبية فان تيقن انه من الله تعالى كما سمع موسى
 عليه السلام تضرع بين يدي الله حتى خلص عنه قال ابو سليمان ما وقع
 في قلبي فلا قبلته الا بشاهد من كتاب الله تعالى وسنة نبيه عليه
 السلام كان شيخ يقول الهى لا تتبغنى مع الوهتك وابقنى في متابعتك
 سيد المرسلين قيل له قال سيئات عند الوهيت ان يكون العبد
 فوق العرش او تحت الشرى والمحموظ من قارة التوفيق الى متابعتك
 السلام والله تعالى ما استخر شريعة عليه السلام شريعة عليه السلام بشريعة
 بنى آخر فكيف يأسخ بهوى سالك وسن من ان حاصل امر يا ضاهات رفع
 الخطاب وزوال العتاب فهو جاهل قوله تعالى اعلموا ان الله نزل في حق
 الكفار لفظ الطيب للمريض بعد ما ايس عنه الصبية اعطوه وما شئتم
 الا ترى انهم اختلفوا في حال من دخل الجنة بغير حساب ومن دخل
 بعد الحساب ابن عطاء ربح الثمانية لانه واقف لذي معاتبته الحق تعالى
 فكمته در بيان صلواته نقل سلطان المشايخ قدس سره فرمود که نماز
 نقل جماعت آمده است بعضی مشايخ و بزرگان گذشته گذاروه اند شب براه
 بود شيخ شيوخ العالم قدس سره فرمود نماز که در شب آمده بگذرو
 تو امامت کن همچنان کرده شد دليل برين که ابن عباس رضی الله عنه
 گفته است که شبی در خانه خاله خود میمونه رضی الله عنها بوده ام میخامه صلی
 علیه وسلم نزدیک او بود چون نشان شب بگذشتی شکر است و نظر سوسه
 آسمان کرد آید ان فی خلق السموات والارض واختلاف الليل والنهار
 تا آخر سوره بخواند بعده برخواست وضو کرد و نماز بایستاد من تميز بر خاستم

بسم الله

یعنی در اعمال علی للعلویین و ابی طالب فاحسب اننا لایعصمنا علی وانا انما
 و من فرمود که از شیخ نجیب الدین استوکل شنیدیم هر که روز پنجشنبه و آدین و شنبه
 متصل روز دوازده بوقت افطار روز سه سووم حاجت خواهد امید باشد که با حاجت
 پیوندد و در عوارض سے نوید ورد فی انجمن عام ثلثة ایام من الشهر الحرام
 والجمعة والسبوت یعنی من النار سبعا ثمانية عام و من فرمود که پیغمبر صلی الله
 علیه و آله وسلم فرموده است للصایم فرحتان فرحة عند الافطار و فرحة
 عند لقاء البهار این فرحت اکبر از شری نیست این فرحت بر تمام صوم است
 یعنی چون صوم تمام شود او را فرحتی پیدا آید که شکر که این طاعت را تراست
 معین است چون جزا سے روزہ نعمت دیدار است ہر آئینہ صایم با تمام صوم
 شاد شود با سید نعمت رویت بعد از ان فرمود ہر طاعتی را جزا سے معین است
 جزا سے روزہ نعمت دیدار است درین سیال ذکر این حدیث است و
 کہ الصوم لی وانا جزئی بیکے از حاضران گفت کہ آنچنین ہم شنیدہ
 شدہ است الصایم لی سلطان المشایخ تبسم کرد و فرمود انگاہ انا جزئی کہ باید
 گذشت بعد از ان سخن او را اصلاح فرمود کہ این با بطنی لام آمدہ باشد و
 من فرمود در احیاء علوم سے آرد کہ الصوم نصف الصبر
 والصبر نصف الايمان بعد از ان فرمود کہ الصوم نصف الصبر
 چہ باشد و در حقیقت صبر فرمود کہ صبر غلبہ یا عتہ حق است بر غلبہ یا عتہ
 ہوا اصل باعث ہوا و چیز است خشم و شہوت و صوم شہوت را مقہور
 سے کن پس الصوم نصف الصبر یا فتم سے فرمود در ویش باید کہ
 ثلث سال روزہ دار یعنی چہار ماہ این را قسمتے کردہ اند تا کہ شہ ماہ
 وارند و ہر مہر مہر وہ فی الحج و نیز وہ روز دیگر روز یا تمبرک و
 مراسم ہزارند ثلث سال باشد در مجلس سلطان المشایخ
 جمعے از عنینزاں چون مولانا حام الدین حاسے

و مولانا جمال و یاران دیگر حاضر بودند طعمه پیش آوردند فرمودند میم که صائم نیست ^{۴۰۱}
 بخورد و بیشتر یاران چون آیام حیض بود صائم بودند بعد از آن طعام پیش آن دو
 کس که روزه نداشتند بودند فرستاد و انگاه بر لفظ مبارک راند چون عزیزان برسد طعام
 پیش باید آورد و کسی را نباید پرسید که تو صیامی زیرا که اگر گوید صائمم ریا را انداخته
 باشد و اگر صائم مردی را سخن و صادق باشد که ریا را برود کند نباشد و گوید صائمم حال
 طاعت میرا آورد و دفتر عملانی نویسد و اگر گوید صائمم نام دروغ گفته باشد و اگر است
 مانند استحقاق سائل کرده باشد شیخ خیر الدین قرایت سلطان المشایخ نیز فرمود
 که در خواب دیدم که سلطان المشایخ مرده گوید که توبه میداری گفتم اگر یاری
 باشد بدارم فرمود روزه دل بدار بعد از این عزیزان وجود از خدمت شیخ تصحیح الدین
 محمود پرسید که سلطان المشایخ فرمود خواب روزه دل فرموده است مراد
 ازین روزه دل چیست فرمودند شمارا امر بقره کرده اند و سلطان المشایخ
 می فرمود بسیار اسطه می کند و روزها میدارند مقصود از آن عجب و ریا باشد
 درین محل این بیت بر زبان مبارک راند **بیت** لنگهست گرترا کن فریه سیر
 خوردن ترا از لنگهست و میفرمود که شیخ شیخ العالم فرید الحق و الدین قدس
 الله سره العزیز را کم از افطار بود که اگر چه تپ آهسته یا فصد کردی و شیخ
 الاسلام بهی و الدین ترکیه را فرمود هر مقدمه موم بکن بود که اما طاعت و
 عبادت بسیار کردی و این آیت فرمودند که کل من الطیبات و اعلمی
 صالحا و فرمودند از آنها بود که این آیت در حق او درست آید و درین محل
 سوال کردند که مقصود ازین طیبات چیست و در آنچه اصحاب کبیر گفتند از آن
 که طعاما آنچه طعام بود بر طیبه است بدان مائل باشد انگاه بر لفظ مبارک راند بر تو
 بعضی از آن طعام مقصود و شیخ بو هسافریه ازین سفیفت روزه
 نذارد و لفظ **کل من الطیبات** من نزل فیله قوم
 فلا یصون من نظن ان الایمان بهم بخط مبارک حضرت

بسم الله
 بنی روزه

تکرار

سلطان المشايخ نوشته دیده ام الصوم للمسجدنا والمحسن جنة عن ذوالنور
 اذ اردت ان تنهب قساوة قلبك فاذا الصيام فاقبل الاقيام وان
 بقيت فالطيف الاقيام وقيل لا عرابي الصوم في سموه البادية قال كما
 الدنيا ولو لم يكن وتكون لم يكن فادع اياهي ان تنهب نكته وريان
 زكوة وصدقة وخط مبارك سلطان المشايخ نوشته دیده ام که شیخ شیوخ
 العالم فرید الحق والدين فرمود زکوة بر سه نوع است زکوة شریعت و زکوة
 طریقت و زکوة حقیقت و زکوة شریعت آنست که از دو بستان درم بخیرم
 بدهند و زکوة طریقت آنست که از دو بستان بخیرم نگاهدارند و باقی بدهند
 و زکوة حقیقت آنست که هم بدو بیخ نگاه ندارد و بعد فرمود آنکه از دو بستان
 درم بخیرم میدهند همین باشد که او را تخمیل نگویند اما او را سخن هم نتوان گفت
 سخن او را گویند که از زکوة زیاده دهد بعد فرمود که فرقی میان سخن و جواد نیست
 سخن آن باشد که گفتیم فاما جواد آنست که بسیار بخشد مثلا از دو بستان درم بخیرم
 نگاهدارد و باقی بخشد و سه فرمود جنید رحمه الله علیه یا علماء عهد خود گفته
 یا علماء السوء زکوة علم بدید یعنی از دو بستان مسئله که آموخته اید بیخ مسئله
 کار کنید و از دو بستان حدیث بیخ حدیث معمول دارید و خط مبارک حضرت
 سلطان المشايخ نوشته دیده ام قال البی علیه الصلوة والسلام یا منع
 قوم من الزکوة الا جلس الله عندهم المطر ولو ان البهايم لم تظم وعنده علیه السلام
 من مات عشرين فرس صفا فی عشرين فرس منع ما نفع الزکوة یوخذ بل نبه
 هر موسی علیه السلام الثیاب یحسن الصلوة ثم زاد بعد سنین علی ما
 ترک فاوحی الله تعالی الیه یا موسی ما صنع بصلوة اذ لم یوه ذکوة ماله
 یا موسی ان الصلوة وان زکوة تو امان لا قبل احد هما دون الاخر و
 فرمود صدقه است و مروت و وقایه است صدقه آنست که هر دم چیزی
 بختا بجه بدهند اما مروت آنست که دوستی را چیزی بدهد و این کس نعم بقرآن

اِس چیز سے بد بد و وقایہ آں است کہ مردم خود را از زخم زبان و تشبیح و سقاہت
 یکے باز خرد و پیغمبر صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم این ہر شدہ کردہ است انگاہ فرمود کہ مولفہ
 قلوب را حضرت رسالت و رادل عہد چیز سے دادے چوں اسلام قوت
 گرفت بعد ازاں نداد بعدہ فرمود در صدقہ شیخ شرط است چو این شرط ایک
 در صدقہ موجود شووے شک آں صدقہ قبول افتد ازاں شیخ شرط دو شرط
 پیش از عطا ست یکے آنکہ انچہ خواہد داد از وجہ حلال بدہ دوم آنکہ مردے
 صالح را بدہ و دو شرط در حالہ عطا ست یکے آنکہ متواضع و پناشت و انشراح
 بدہ دوم آنکہ خفیہ بدہ و یک شرط کہ بعد از عطا ست انچہ بدہ پیش آں را بر سر
 زبان نیاروہ ذکر آں نکند و مے فرمود کہ شیخ ابوسعیب البواخییر قدس اللہ سرہ
 انفاقی عظیم داشت یکے بخدمت او این حدیث خواند کہ لا خیر فی الاصرار
 شیخ ابوسعیب البواخییر اور فرمود لا اصرار فی الخیر و فرمود روزے امیر المؤمنین
 علی رضی اللہ عنہ در خطبہ مے گفت کہ ہرگز یاد نہارم کہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ السلام تا
 شب چیز سے بر خود نداشت از یاد و تا قبلولہ ہرچہ بودے بدادے و بعد از
 قبلولہ تا شب ہرچہ بودے بدادے و مے فرمود ہر گاہ کہ دنیا اقبال کند
 بیاید داد کہ کم نیاید ہر گاہ کہ روئے ازیں کس بگرداند ہم بیاید داد کہ چوں بفتن
 روئے نہاد نخواہد ماند بار سے مردم را بدست خود بدہ و شیخ نجیب الدین
 متوکل بدیں عبارت گفتے چوں آید بدہ کہ کم نیاید چوں سیر و نگاہ مدار کہ
 نیاید و مے فرمود دنیا جمع نیاید کرد ہرچہ میرا خرچ کند و ذخیرہ نکند بعدہ این
 بیت بر زبان راندے ترا بہر خوردن بوداے سپر + زہر نہادون چہ
 سنگ و چہ زر + بعدہ فرمود کہ خاقانی ملائم این گفتے است چوں
 خواجہ شوخو ابد را نذازمینتا خود گامے + آں گنج کہ او دار پندار کہ سن دارم +
 و کاتب حروف و متے برابر جبہ ماورین خود مولا نا شمش الدین
 و اسنادی رحمۃ اللہ علیہ بخدمت حضرت سلطان المشائخ رفتے ہو و سخن

در صحبت و شیا افتاد خدمت مولانا شمس الدین دامغانی آن بیت خاقانی
 بخدمت سلطان المشایخ عرضہ داشت کردت زردوست از دست چہاں
 وزیر پاسے پیل والہ ما زیر پاسے دوستاں زیریل بالذبحتہ سلطان
 المشایخ را با شمع این بیت بسطی پیدا شد و تخمین ہوا سخنان بسیار فرمود و میفرمود
 حق تبارک و تعالیٰ طبایع مختلف آفریدہ است کیے را چہاں آفریدہ است کہ اگر
 مثلاً وہ درم اور الکفایت باشد قرار سے باشد تا آن را بصرفت نہ ساند و یکے را چہاں
 آفریدہ است کہ ہر چہ پیشتر سے آید پیشتر سے طلبہ و این معنی ازیں کس نیست قسمت از
 یست بعد از ان فرمود کہ راحت از زردوست و بیم در فرج کردن است و لہذا امر و از
 بیچ چیز راحت نیا بد تا سیم خرچ کنن پس معلوم شد کہ راحت از زردوستیم در رفتن آن
 بعد از ان فرمود از جمع زردوستیم کا راست کاندہ بگیر سے منفعت برسد ہمدیں میرا
 فرمود کہ مرا در بیدار سے حالی دل بر جع کردن چہتر سے نبود ہرگز و طلب دنیا تو
 بعد از ان خود پیوند جا سے شد کہ ایشان را دو کون در نظر نیاید سے و ترسکے بیکبار
 گی داشتہ بعد از ان فرمود پیش ازیں بر من و چہ معاش تنگے داشت و خوش
 سے گذشت تا یک روز بیگاہ تر سے کیے بر من نیم تنگہ آور دمن گفتم کہ امر و بیگاہ
 شدہ است و آنچه حاجت بود بصرفت رسیدہ این را با داد خرچ خواہم کرد
 چون شب درآمد مشغول شدم آن نیم تنگہ دامن من سے گرفت فرود سے کشیدہ
 چون حال چہاں دیدم گفتم خداوندنا کے باراد شو تا آن را تفرقہ کنم بعدہ فرمود
 کیے بخدمت شیخ شیوخ العالم فرید الحق والدین قدس سرہ حکایت از شیخ
 کرد کہ در آن عہد بودہ گفت آن شیخ مال بسیار دارد اما سے گوید کہ مرا ورواد
 آن اذن حق نیست شیخ شیوخ العالم چون ازیں بشنیدیم کہ فرمود کہ این
 بہانہ است کہ آن شیخ مراد کیں خرچ کند کن در شہ روز تمامی اثراہ او را خالی
 کردیم یکے درم سہ اوقان نہ ہم کاتبہ خدمت بخدمت مبارک سلطان المشایخ
 و شفقہ دیدہ است و ملک علی باب من بی ہوا و اللہ اعلم بتاوی من یقرض

تنگہ لفظ
 ہندی است
 نقلہ

۳۰۵

اليوم يجحد غداً وعن ما حُبل ولى الأعلى السخاوة وحسن الخلق سئل
 أحد ما فعل الله بك قال خعت كفة حسنا في فريبت قبضة القميت فيها
 وثقلت قلت ما هن اقال كفت تراب القميت في قبر مسلم اشترى
 عبد الله ابن بكر حبارية بعشرة الاف درهم فطلبت دابة لتحملها
 فنادا لرجل هذه انتبى فقال عبد الله احميها على دابة واذهب بها
 الى منس لها امساك مع اللطف افضل من البذل مع الجفاء سال رجل
 عن عبد الله المبارك سمائة درهم فكتب الى وكيله سبعة الاف
 درهم فساله الوكيل عن المال كتبت اليه سال سبعة وكتبت سبعة الاف
 درهم ففني هذا اثناء القلة فكتب ابن المبارك ان كانت الفله قد نقلت
 وانعم ايضا قد يتخذ قال ارسطا طاليس لذي القرنين بعد الا
 ستيفاء ملكت العيار بالقرمان وتمالك القلوب بالاحسان سئل
 اعمر ابى عن المروة قال ان لا يمر بلس احد الا ناله رفقك ولا تمس
 ما جسد الارضت نفسك عن رفق الاحسان قبل الاحسان
 فضل وان احسان بعد الاحسان مكافاة والاحسان بعد الاشارة
 جواد والاشارة قبل الاشاءة ظلم والاشاءة بعد الاشاءة مكافاة
 والاشاءة بعد الاحسان لوم وشوم قال ابن المبارك سخاء النفس مما
 في ايدي الناس اكبر من سخاء البذل ومهنة القناعة اكبر من صرق
 العطاء بقاء العالم في الاخذ والاعطاء فان اخذت ولم تعط فقد
 قصدت لتخريب العالم في الحد يث ان الله ليعقل الجليل في جيرانه
 والسخى عند موته الذي لا يسخى لا عند من وجوه من الدنيا قال ليس الغرض
 الناس الى الفاسق السخى فاجب اناس الى العلم بين الجليل
 فواجب حكيمة شرابي فرأيده هر چه داری بر آن صحت بگذارد
 که گدایان فریب ترايشاره ورتن وچنان عظمی وول بگذارد

در وہ اود کے بدست بیارہ ستر سہ فرزان عبا چاققت شریف سورہ
 ہل الخ ہ زان بلکہ قرص چوبیس بے مقدار چاققت و پیش سیداک بازار
 تکمیلہ و پیاں حج حضرت سلطان المشائخ قدس سرہ سے فرمود اگر کسی
 بہ نیت حج از خانہ روال شو و دیا آنکہ از خانہ کعبہ بازگشتہ باشد در ہر دو صورت
 اگر در راہ بمیرد ہر سال ثواب حج میبرد و دیوان او بنویسند کاتب حروف
 بخط مبارک سلطان المشائخ نوشتہ دیدہ است من مات فی طریق آنکہ
 مقبلہ او مل ابراہیم شہید و سے فرمود بعضی مردمان در حج میروند چوں
 باز سے آیند ہمہ روز در ذکر آن سے باشند و در مجالس این حکایت میکنند
 این نیکو نیت و قیتمہ مرو سے نے گفت فلاں جاگشتم و فلاں جاگشتم عزیز سے
 اورا گفت اسے خواجہ از شیچہ بودہ نگاشتہ و میں محل امیر خسرو شاعر حضرت اللہ
 علیہ عرفہ داشت کرد کہ بندہ را عجب آید از طایفہ کہ بخدمت سلطان المشائخ
 پیوئند کردہ باشند باز طرے روند و ملائیم یعنی عرض داشت دیگر کردہ ملیح کہ یار من
 است وقتے سخن از شنیدہ ام از اعتقاد او در دل من کار کردہ است آن
 سخن اینست کہ حج کسی رود کہ اورا پیر سے نباشد سلطان المشائخ چوں
 این سخن بشنید چشم پر آب کرد و فرمود این رہ بسو کہ بعد رود آن بسو دوست بعدہ فرمود حج
 زنتن کار کس نیست کہ ذکر حق و شغولی تنگ سے آید و بر آن ملازمت
 نے تواند کرد خود را بیرون مینزند و سے فرمود کہ در لاہور رہ کر ہی بود سخن
 گیر داشت چوں او غنیمت خانہ کعبہ کرد و بدولت حج رسید و بازگشت در
 لاہور آمد مذکور گفتن گرفت آن لطافت و ذوق کہ پیش از حج رفتن در سخن
 او بود بعدہ کہ از خانہ کعبہ آمد بیاں آب نمائندہ بود قصصہ ایحال از وہ رسیدند گفت
 آن سے بچینہ است درین سفر دو وقت نماز از من فوت شدہ بود بعد از ان
 فرمود بعد نقل شیخ شیعہ العالم فرید الحق والدین قدس سرہ العزیز داشت
 حج را تا اب شدہ گشتہ بار سے در اجود ہن بر وہم زیارت شیخ القصدہ چوں زیارت

شیخ شیوخ العالم رسیدم آن مقصود و مرا جعل شد مع شیعیان از پهل سال دیگر عم این
 هوس باعث آمدن زیارت شیخ رفتم آن عرض جعل بود و فرمود که شیخ
 شیوخ العالم فرید الحق و الدین قدس سره چنان بار بار زد و سجده کرد و در آن شد
 بحدی که در او چه رسید در دل مبارک شیخ شیوخ العالم گذشت که شیخ من
 شیخ قطب الدین بختیار قدس سره حج کرده است در اجراء باید کرد که مخالفت
 پیر کفر از آنجا که بازگشت و کاتب حروف بخط مبارک سلطان المشایخ نوشته
 دیده است العیون فی الحج کالتأفلة بعد الفریضة والصدقة بعد الزکوة
 عن ابن عمر رضی الله عنهما من لَوَسَّخَتْهُ الثَّمَسُ فی سبیل الله او فی الحج
 او فی العیون لم تلوحه النار و فی الخبر ان مقام ابراهیم و السکت الیما فی الحج
 الاسود یقولون النبی علیه السلام یوم القیامة اشفع انت لمن لم ینزل
 فان اشفع لمن زارنا عطاوات بالبيت و قال اللهم ان كنت علی ایما او
 ضغثا فاحمینی فانک تحوم انتشاء و ثبت و عند الامام الکتاب قال عارف
 بعد الحج الهمی ان قبلت فثبتت عظیمه و اعطی ثواب المقبولین وان
 لم تقبل فتضر به عظیمه فاعطی ثواب المصابین عن الشیخ ابراهیم
 کانت حبله به قولت ابراهیم مکة فجمعت تطوق و تقول ادعو الله
 لا ینبی ان یحمله الله رجالا صالحا قال رجل للحی بن معاذ السرازی اری ان
 ان ادخل البادية بلا زاد قال حسن ان لم تفعل الثابت قال ما حی قال
 لا یلبس الصوف فانه خالوت و لا تتکلم فی الزهد فانه مخرقة و لا تقبل
 انواهل فانه مسالت وی فرمود که راد و بار خراب کرد و اندر غیر صلوات
 علیه و آله سلم فرموده است که کعبه راد و بار خراب کنند بار سیوم بر آسمان بر نه و این
 آخر الزمان باشد بعد از ان قیامت قائم شود و آنچنان باشد چون قیامت نزدیک
 آید جهان را بیازند و در کعبه بنده از قبیده که نام او اوس باشد زمان بیایند و پیش آن
 پانچویزگاه کعبه را بر آسمان بریزند که در میان فقیهت قیامت سلطان المشایخ

ایضا

قدس سرہ سے فرمود یا ران پیغمبر علیہ السلام بخیرت رسول صلی اللہ علیہ و
آلہ وسلم سے آمد ذالبتہ تا چیز سے نخوردندے باز گشتندے او سے فرمود وقتے
جبرئیل علیہ السلام بر بہتر ابراہیم صلوات اللہ علیہ آمد بہتر ابراہیم اور ابراہیم
کہ یا جبرئیل چہ فرماں آوردی گفت کہ امروز مرا فرماں شدہ است تابندہ از
بندگان خدا در تشریف خلعت پوشانم و خطاب او خلیل اللہ گردانم بہتر
ابراہیم علیہ السلام گفت کہ آں بندہ کدام است مرا گو تا خاک پای سے اور اسے
چشم خود سازم جبرئیل علیہ السلام گفت آں بندہ تو ہی بہتر ابراہیم علیہ السلام
از فرشتہ امی بشارت پہوش شد بعد از وی سے پہوش یا ز آمد پر سپہ سبب
کہ نام عمل گفت بسبب ناں وہی و بہتر ابراہیم علیہ السلام چون خواستے کہ ناں
خور و بطلب یہاں بیرون آمدے یک دلیل برقیتمہ و ناں نخوردے
الاربع صیفت ازینجا است کہ کیفیت او ابو الصیفاں گفتندے و از صدق
قیمت او دستہ کہ بایکہ در مشہد او تا دور قیامت باقیست روزے مشرکے
سہاں او شد بہتر ابراہیم یہاں دید کہ ام میگاندہ است اور اطعام نداد فرماں رسید
کہ اسے ابراہیم با اور جاں میتی نام داد تو ناں نیتوانی دادو سے فرمود سید
احمد کبیر رحمۃ اللہ علیہ گفتہ است کہ وقتے بانفس خود مجاہد لے کر دم ہر چہ برو سے
عرض کریم قبول سے کردہ ہمینکہ اطعام طعام و ایشارش باز نمود ابا آورد و عذرنا
کردن گرفت ہماں زماں دانستم کہ رضائے خدا سے تعالیٰ درینکار است ہمیں
پیش گرفت ہم ازینجا است کہ در خانہ ان پاک او بیشتر ہمیں است و اعمال و اوراد
کتر است و یغفر سو در ویشے بود در بخدا و ہر روز کہ ہزار صد و بیست کا سہ در بایکہ
او خرچ شدے اور سہ ہر روز مطہج بود الغرض روزے کے از خدمتکاراں پر سید نباید کہ در
طعام و ادن شہاکے را فراموش کنسید گفتندہ خیر ما ہر را سید ہم شیخ گفت نباید
کہ در ہر کاراں ہماں برو و گفتندہ شیخ انحضری از کجا سے فرمایند شیخ گفت امروز
سنہ روز است کہ در اطعام خدا وید ہر گاہ کہ شہرا فراموش کنسید دیگران

چگونہ فراموش نکلید و آنچنان بود کہ شیخ را مشغول بسیار بود بعضی مطہنیان میدانستند کہ از ویگر مطہنج رسیدہ باشد و بعضی از مطہنج دیگر گمان بردند چون سه روز گذشت آن گاہ این سخن برکشا و بندہ در فضیلت طعام این حدیث فرمود

قال علیہ السلام ایما مسلم اطعم مسلما علی جوع اطعم اللہ من ثمار الجنان و فی الحدیث ان اللہ یحب البیت الخصبی سے فرمود مراعات یہاں انچہ میسر شود سے باید کرد در حدیث است من اذ ارحب اولم یلق منہ شیئا فكان ما اذ ارحب و فی الحدیث ثلث لا یحاسب علیہ العبد ما اکلہ الشجر و ما افطر علیہا و ما اکل مع الاخوان و سے فرمود طعام دادن در کل مذہب پسندیدہ است و سے فرمود بزرگی گفتہ است یکدم را طعام بسازند و پیش یاران آرنند بہ از آنکہ بیت ورم صدقہ کنند و سے فرمود کہ امیر المؤمنین علی فرمود فرمودہ است اگر کسی یکدم میان رفقہ خرج کند بہ از آنکہ وہ درم بقفرا دہد یا بچشیں وہ درم در حق رفقہ تو صرف کند بہ از آنکہ صد درم صدقہ کند و اگر صد درم خرج کند بچنان باشد کہ بر وہ آزا کند و سے فرمود درویشہ در سفر بود بعد از چہ سال بوطن خود باز آمد اورا پیروے بود بزیارت اورفت آن پیر اورا رسید از عجائب و غرائب چہ دیدی او گفت قطب العالم در یا فتم او سے گفت کہ در تمامی عالم یک نیم مرد است نیم مرد آنست کہ مصلا در ہوا اندازد نماز بگذارد و تمام مرد آنست کہ یک نان درست بدرویش دہد و بخدمت سلطان المشایخ قاضی محی الدین کاشانی عرضداشت کرد کہ در تالیف تواجہ ابو عثمان اسمعیل رحمۃ اللہ علیہ در نظر آندہ است کہ مشتمل بر دو تیسٹ حدیث است کہ از صد شیخ سماع دارد از شیخ و در حدیث یکے از صحیحین ہم از غرائب الاخبار انما یجملہ مسنی یک حدیث نیست کہ در شی اسرار اسمعیل متعبد سے بود شش سال

مرضا سے لاغر و جل عبادت کرد و در آخر عمر بر عورتوں گشت چنانچہ شش روز
 پر سبیل استمراریا اور فساد بماند بعد پیشان شد و در مسجد سے در رفت و روزہ گرفت
 ستر روز متواتر چیز سے نخورد و چہارم روز مسلمانے یک رخیف پیش آورد وقت
 افطار پر یہیں وہ بڑا درد و پیش بود نماں غیف بدیشاں داد ہم در آن حال چل
 اور در سید و ملک الموت بیان اور قبض کرد بعد از موت شست سالہ عطا
 اور او یک کف نہادند و شش روزہ معصیت در کفہ دیگر شش روزہ معصیت
 بر کفہ شست سالہ عبادت راجع آمد بعدہ اس رخیف صدقہ را در کفہ شست سالہ
 طاعت او نہادند راجع آمد و نجات یافت سلطان المشکیح قدس سرہ فرمود
 عبد اللہ عباس رضی اللہ عنہما فرمودہ است علیکم بحديث صاحب الرخيف
 مثل ابن حارث است اگر چه صورت حال متفاوت در حدیث آمدہ است
 کہ در شی اسرا بیل زیاد سے بود سا نبا عبادت کرد اخرا الامر در رفتہ عورتوں سے افتاد
 و یکے از کلمات او این بود کہ ہمارہ پارہ ایر بر سر او سایہ کر سے چون این
 ازو سے در وجود آمد آن کر است ازو سے برفت و آن زیاد بہب خجالت بگریخت
 در مسجد سے در رفت و در آن مسجد صاحب خیر سے دہ نفر رانتم تو ریت فرمودہ
 بود بعد در رؤس ایشان ہر روزہ رخیف فرستاد ہر یکے را یکے میدادند یکے را
 زیادہ اودمانا صاحب ختم یکے را رسید و زو حشہ پیداشد و گفتن گرفت نصیب من
 زیاد برد چون زیاد این سخن بشنید رخیف پیش او کشید بر فوراً ابر کر است بیام
 باز بر سر او سایہ کرد معلوم گشت کہ توبہ او قبول شد ازینجا است کہ عبد اللہ عباس
 فرمود علیکم بحديث صاحب الرخيف بعدہ قاضی محی الدین کاشانی رحمۃ اللہ
 علیہ سوال کرد تر غیب و تخریص عبد اللہ بحی چیز است فرمود با طعام و ایشارو سے
 فرمود من از بی بی فاطمہ سام رضی اللہ تعالیٰ عنہا شنیدہ ام او سے گفت
 از بیاسے آنکہ پارہ نان و کوزہ آب بکسے دہند نہتہا سے دینی و دنیاوی ایشان
 او گفت کہ بعد ہزار روزہ و نماز متواتر یافت و سے فرمود شیخ ابو اسحاق

کا زرونی کہ نام او شہر پار است و کیفیت او ابو اسحاق جو کہ بچہ بود در ایام حضرت امام
 ریساہ نے تمہ میگرد شیخ عبد القدر حقیقت دروسے نظر کرد تا در ریساہ سے او چہ دید
 اور گفت بیا مرید من شو ابو اسحاق حیران ماند و گفت من چہ دانم کہ مرید چہ
 باشد فسرمود تو دوست بردوست من نہ و بگو مرید تو شد م ابو اسحاق پہچان
 کرد انگاہ پر رسید من چکنم شیخ فرمود ہر طعامے کہ بخوری چیز سے ازاں نصیب
 دیگران کنی الغرض روز سے شد درویش پیش این دید کہ ابو اسحاق سے بود
 کہ شستہ او در آن حال سہ نان بردست گرفت و از پیش ایشان آمد و در نظر ایشان
 داشت آن درویشان متبادل کردند یعنی یکدیگر گفتے کہ اینکار خود کرد و خدا آن
 باید خواست کیے گفت دنیا اور انجشیریم و دوم گفت از سبب دنیا رفتن افتد
 دین اور انجشیریم ہیوم گفت درویشان جو انہو باشند ہم دنیا ہم عقبتہ بخشیم
 الغرض این شیخ ابو اسحاق از بکت آن طعام شیخے کامل شد تا این سخا
 در حقیقہ او چنداں نعمت و راحت شد کہ حد نیست و سے فرمود طاعتے است
 لازمہ و طاعتے است متعدیہ طاعت لازمہ آنست کہ نفعت آن ہماں یک
 نفس طاعت کتنہ رہا باشد و آن نماز و روزہ و حج و اور دست اما طاعت
 متعدیہ آنست کہ از تو نیفتے و رختے بدگی سے برسد و ثواب آن بچہ
 و اندازہ است و در آن طاعت لازمہ اخلاص شرط است تا قبول افتد اور
 طاعت متعدیہ ہر گونہ کہ بکنہ مشاب باشد و سے فرمود از شیخ ابو سعید ابو انجیر
 قدس سرہ پرسیدند کہ راہ بحق چنداںست گفت بعد ہر ذرہ از موجودات را
 بحق است اما بیج را ہے نزدیک تر از راحت رسانیدن بد لہا نیست ما بر ج
 یا فتم درین راہ یا فتم دیدین و صیتے مے کف و ہموں گوید مرد باید کہ بدو کار مشغول
 باشد یکے آنکہ ہر چہ اور از حق باز آرد آن را از پیش دور کند و دوم را حتم ہر
 برساند ہر کہ این راہ دو صفت بسر برد براحتت ابد برسد و گرتہ سرگردان بود
 لا دین و نادانیا و سے فرمود در پندار کونہ او جو نہ بود اورا مستعد و نجاتی گفتے سے

خواجہ ترین الدین ساکن مدرسہ معری اور گفت ما را فامدہ بگو گفت
 شراب بیا خواجه ترین الدین غلام فرستاد و شراب آور و پیش دیوانہ
 بہاد دیوانہ گفت ہر کنارہ آب سوٹھو رویم تجا بخوریم رفتند بر سر لب آب بستند
 دیوانہ خواجه ترین الدین گفت بر خیز ساقی بکن بر خاست پرے کرو وید
 دیوانہ میخورد و پند آنکہ مست شد گفت جامہ بکشیم و در آب رویم چوں از آن آب
 بیرون آمد خواجه ترین الدین را گفت بر تو باد اینچ فصلت را حفظ کنی یکے
 آنکہ در خانہ کشادہ داری بر سر کہ بہت دوم طلق الوجہ پیش آئی و ترجم و
 بشاشت تمامی بیوم آنکہ ہر چہ میسر آید در بیخ نداری از قلیل کثیر پیش آری چنان
 آنکہ بار خود بر کسے نہی پنجم آنکہ بار کسانزاتن و در بی و سلطان المشایخ سے
 فرمود گفتہ اند چوں جہات بیاید بیج نکلت مکن چوں سخوانی بیج بار گاہ و بیفرمود
 در پیشی اینست ہر اینکہ کہ بیا مد بعد از سلام طعام پیش آند نگاہ بکامیت
 و حدیث مشغول بایستہ بنظر از آن بر لفظ مبارک را ندانند و با السلام شرم بالتمام
 شرم بالکلام سے فرمود و تھے امام شافعی رحمۃ اللہ علیہ جہان دستہ رفت آن
 دوست استغناء و ضیافت از جنس طعام آنچه خواست بر کاغذ نوشت کنیزک
 خود را داد و گفت این طعام ہا مہیا کنی و خود بمصلحت بیرون رفت امام شافعی
 آن کاغذ از آن کنیزک خواست و طعام سے چن کہ بطبوع او بود اسحاق کرد و
 نوشت چوں کنیزک آن کاغذ بخواند ہر طعام سے کہ امام شافعی اسحاق کردہ
 بود و نوشتہ آن ہم بخت چوں صاحب بیت بیا مد و طعام پیش کشیدند
 طعام بسیار آمد و از آنچه او نوشتہ بود زیادت دید کنیزک را پرسید کہ چہ حال
 است کنیزک کاغذ بد نمود چوں آفت مراد اسحاق امام شافعی بدید عظیم خوش
 شد آن کنیزک را جلدی سے کہ داشت از او کرد و سے فرمود ہر طاعت سے کہ بندہ
 کند عالی یا برائی یا خلقی اگر چیز سے از میں قبول از خود کار کہ چہ کند در چہ
 آن مسافرت شہر و از آن فرمود کہ اگر کسی مسافر است و آنکہ بداند مسافر است

باب پنجم

۴۱۳

کلیه مائسک باید کرد و ازین کلیه کشاده نشده باشد بدان کلیه دیگر کشاده شود
 و اگر از آن نشد بدان دیگر کشاده شود مگر در بیان آداب خوردن سلطان
 المشایخ قدس المدبره سے فرمودے باید کہ پیش از طعام دست بشوید و
 حدیث آمده است من آتیت ان یکثر خیر بیتیہ فلیتوضا اذا حضر غل ۱۶۵ و
 نیز چوں دست بکار مشغول باش از لایقے خالی نباشد پس شستن بپهارت
 و تمیز است نزدیک تر باش و نیز سے فرمود کہ خوردن براسے استعانت بر اعمال
 دین و عبادت بود و آن سزاوار باشد بدانچه نوع پهارت بروے تقدیم کنند و
 سے فرمود نیز باینرا سنت است کہ جہاں را خود دست شو یا ند امام شافعی و بخاند
 امام مالک رحمۃ اللہ علیہ امام مالک امام شافعی را دست شو یا ندین گرفت
 امام شافعی ائمتہ سے فرمود امام گفت بدین سبب ناخوش شو خدمت
 جہاں سنت است ملائیم یعنی حکایت فرمود کہ مارون رشید ابو معاویہ
 ضریر را جہاں طلبید چوں از طعام فارغ شدند مارون رشید دست او شست
 بعدہ او را گفتت سبب انی کہ آب بردست تو کہ میریزد گفتند نمیدانم گفت
 امیر المؤمنین بعدہ گفت انما الکرمت العلم واجلالتہ فاجلک اللہ و
 الکرمت کما الکرمت العلم و فرمود چوں جہاں را دست شو یا ند اول دست
 خود بشوید و حکم دست شو یا ندین خلاف حکم آب خوراندین است بعدہ
 فرمود اگر دست سے شو یا ند ایستادہ شو یا ندیستہ کبیر و فرمود کہ کبے پیش چنید
 رحمۃ اللہ علیہ آب آور دنا دست شو یا ند خوشست چوں او خوشست چنید یا ایستاد گفتند
 چه کردی گفت او را واجب بود کہ یا ایستاد سے دست شو یا ندیستہ چوں او خوشست مرا
 باید ایستاد و گفتے مجلس سنیان المشایخ طعام آوردند سلطان المشایخ قسم کرد
 فرمود کہ در عرب شستن کف تا کہ بعد از طعام آرد تا کہ را ابو الیاس گوین یعنی مایہ
 نویسی است زیرا کہ چوں از آن طعام آرد تا کہ را ابو الیاس گوین یعنی مایہ
 نویسی است زیرا کہ چوں از آن طعام آرد تا کہ را ابو الیاس گوین یعنی مایہ

بعد ازاں فرمود کہ در عرب قبول نباشد از آنستہ طشت و آفتاب پارسین را
 ابو الیاس گویند و تک را ابو الفتح گویند و سے فرمود ابتدا و انتہا بٹک کردن
 امان باشد از جذام قال علیہ السلام تو دو اولو بالماء الحار و سے فرمود
 اینک انگشت آب دہن تر سے کفن و تک بر میگیند نیامده است امیر حسن
 شاعر رحمتہ اللہ علیہ برین حرف و شکر این قائمہ گفت امیر شد حتی تکمیل تجدد شد
 سلطان المشایخ تبسم کرد و فرمود نیکو گفتی قاضی محی الدین کاشانی حاضر بود
 فرمود کہ بیخ گفت سلطان المشایخ فرمود کہ بلوح است و سے فرمود پیش از
 طعام دعا گوید کان النبی علیہ السلام یقول فی طعام اذا قرب الیہ اللہم
 بارک لنا فیما رزقنا قاعدنا عن النار بسم اللہ و وقت طعام خوردن
 رقم اول بسم اللہ گوید و در دوم بسم اللہ الرحمن الرحیم و در سوم بسم اللہ الرحمن
 الرحیم بسم اللہ رب العالمین الرحمن الرحیم بلکہ گوید تا دیگران زیاد
 داده باشد و اگر باہر رقم بسم اللہ گوید بہتر باشد تا مسطحام مانع ذکر نشود و آخر
 بہتر آنست کہ در رقم اول بسم اللہ گوید و در دوم بسم اللہ الرحمن و کاتب حروف
 بخط مبارک سلطان المشایخ نوشته دیدہ است عن ابن عباس اذا وضع
 الطعام بین ید ید یقول بسم اللہ عنی عن کل اکل معی و کاتب حروف
 خدمت مولانا فخر الدین زراوی خلیفہ سلطان المشایخ را دیده بود کہ در رقم
 بسم اللہ الرحمن الرحیم نے گفت و سلطان المشایخ سے فرمود کہ بزرگے بود
 بہ رقم کہ بگرفتمہ بگفتہ اخذ باللہ سے فرمود و قال عمر اذا اکلتم اللحم قابی و
 بالثید قبل اللحم و سے فرمود در رقم کس ننگر و رقم بزرگ ننگر و رقم رانگزار و
 دیگر بار بجا سے خبر و دست و دہاں بنان و سفرہ پاک ننگر و استخوان برآک
 مغز بیرون کردن بر تان نرند و بیخ چیز زبان نہند و سے فرمود تا تو اندر سفرہ
 آب بخورد و انگشت دست راست خنصر و بصر کہ چرب نشود باشد کوزہ را بگوید
 در معنی حکایت فرمود کہ در خانہ شیخ بدر الدین غزنوی رحمۃ اللہ علیہ دعوتے

بود چون طعام برداشتم درویشی پیش از آنکه دست بشوید آب است و خود خورد
 شیخ پدرالدین رحمۃ اللہ علیہ خواست کہ با آن درویش ماجرا بکن بسبب آن کہ
 ابوباقا قاضی منہاج الدین جو رحمانی رحمۃ اللہ علیہ شفاعت کرد شیخ از سر
 آن درویش بگذشت زیرا کہ اگر بدست و دهن آلودہ در کوزه آب خورد کوزه
 آلودہ شود تا اگر کسی دیگر و آن کوزه آب خورد او را دشوار نماید و بخط مبارک
 سلطان المشایخ ثبت دیدہ ام الفیض الانسان فی الماء قال انکان من
 ربيع فلا یاس من الیق الکبیر ذاع حضرت سلطان المشایخ در مائل شد
 یکی از حاضران لفظی چند فرمودند کہ این حدیث است ہر کہ آب خورد یک
 دست پیش کند او آرزیدہ شود سلطان المشایخ فرمود کہ این حدیث در کتب
 احادیث کہ مشہور و معتبر است نیامدہ است شاید کہ بودہ باشد حدیثی کہ مردم
 بشنودن نتواند گفت کہ این حدیث نیست اما این توان گفت کہ در کتبہ کہ اتحاد
 جمع کردہ اند و اعتبار یافتہ نیامدہ است و من فرمود وقت طعام خوردن
 خاموش نباشد کہ عادت گہر است و طعام را بوج و ذم نکند کاسہ بوقت پاک
 کردن بدست بگیرد و بر سفرہ نہادہ پاک نکند کہ این کاسہ نماندہ باشد و وقت
 در مجلس سلطان المشایخ طعام آمد و ند چون طعام خرج شد امیر شہر و
 رحمۃ اللہ علیہ کاسہ پاک مے کرد و مے لیسید حضرت سلطان المشایخ
 فرمود کہ چہ میکنی عرض داشت کہ دینزدگے بود او را خواجہ کاسہ لیسید میگفت
 او مے گفت من کاسہ لیس خواجہ ام وقت نکند لقولہ علیہ السلام الفیض فی الطعام
 ینہب البرکت و از کہتران کسی را نوالہ نذر مگر شیخ زہد نوالہ کسی دہ کہ او را
 ولایتی تواند او را در و نکند دست از طعام تا ہر تک شہد نکشد پیش از
 سفرہ برداشتن تخمیر و نان پارہ پاو پیش کسی نہند و کسی را بسر کار و چیز
 نذرہ و در اثنا سے طعام خوردن سلام و جواب نگوید انگاہ فرمود کہ شیخ
 ابوالقاسم نصیر آبادی پیر شیخ ابوسعید ابوالخیر رحمۃ اللہ علیہا بابا یار ال

باب پنجم

بهر طعام خوردن مشغول بود ابو محمد جوینی پیرا ما الحسن اوستاد امام خوالی
 و آمد و سلام کرد ابو القاسم و یاران التفات نکردند چون طعام خوردند ابو
 محمد جوینی گفت من در آمدم و سلامم فتم شما هیچ جواب ندادید ابو القاسم گفت
 رحم با چنین سستی هر که در جمعی را پیدا کرد آن چشمه بطعام مشغول باشد آنکس را
 می باید سلام کند و خوشبو چون جواب ندادند آنرا شونزدانگه آنکس سلام کند امام
 ابو محمد جوینی گفت از منی راستی اینگونه است چنانچه از آنکس را ابو القاسم گفت از تو
 عقل رفواست که خوردن و سستی شود و پوز که قرن طاعت است سستی پس آنکس که برین
 وقت سستی کند گوئی در عین طاعت است پس آنکه در طاعت مشغول باشد مثلاً در نماز یا
 در سوره چگونگی گوید و نیز سستی در سلام گفتن بر سر جمع مشغول شود و فراموش کند که قیام کند
 و سستی او سستی است نه آنکه خلیل سلام است فی الصلوة و الاصله و این دلیل است
 برینکه در مشغول سلام نباید کرد و سستی فرمود در عین طاعت طاعتی است که
 بخورد از آن سستی بخورد و با سستی طعام در دست آدمی باید که سستی باشد
 انگاه فرمود طعام سستی و اذان و شواری وارد زیر چه میان همانان مردم
 چه دانند که سستی کیست بجه فرمود و همیشه دیگر در مشرق آمده تراست
 طعام و سستی سلام کنید هر که سستی و سستی فرمود بر سر سیرت خوردن روا
 نگردد و کس را یکس آنکس که همانان بر او سستی برسد اگر چه آنکس سیر باشد اما بر
 آنکه همان چیز سستی بخورد و او باشد اگر بر سر سیرت بخورد و دوم ضایع را که
 وجه سستی نباشد اگر بر سر سیرت بخورد و او باشد و سستی فرمود اگر در شوق
 در طعام خوردن لذت بیابد آن قدر لذت باشد که فرود بردار در یاد حق بود و
 غالب آنست که آن قدر لذت نداده است شوق سعادت می گوید سستی اگر لذت
 ترک لذت بدانی و اگر لذت نفس لذت خوانی و در سستی مبارک سلیطان
 المشیخ شسته دیده ام من کل و تختم و خل الجنة المختامت و هون الشاقط
 علی الخوان قبل یارسولها الله صل انزل الیک طعام من السماء و قال انزل

توجه

الی طعام مسجدهی قد رعی بعث حمارا الی السوق و قال لا تأکلوا الا کلس
من السماء و هو سماک شبيه الحیات و لا تکنن امتعه فی الجاهلیة الذی
تبلیغ الناس الی طعام من غیر ان یدعی علیه و فی الاسلام المقلد
الذی جعل دینة تابع الدین الغیر کلمة در بیان آداب نایزه کشیدن
حضرت سلطان المشایخ قدس سره العزیز فرمود چوں سفره نهد
اول استین در نور و وابتدا از استین راست کند لفظ علیه السلام
بطهوره و طعامه و جمعیت بر سفره سنت است و تنها مکروه لفظ علیه السلام
اجتمعوا علی طعامکم لیدارک لکم فیہ انکاه خادم یا یاں آید و دستها بر هم
نهد و بگوید صلوات و لفظ صلوات از صحابه گرفته اند که چوں جمعیت خواستند
ساخت آواز دادند که الصلوة جامعة تامه حاضر شد ندست و خادم
بر پاسه باشد تا جمع از سفره خارج شوند کما قال قتادة قد مر قد
رفقاه النبی علیه السلام یحذهم قال اصحابه یحزن نحن یحکم یا رسول الله
قال لا اثم کانوا اصحابی مکرمین و الی حجب ان اکافیهم چوں جمع دعا کردند
سراجی چراغدان از سفره برگرد و انگاه سقا کوزه و آنکه خادم کاسه آنکه شکر آن و آنکه
استخوان و تر و آنکه نان برگرد و هم بر عکس نهادن برگرد چنانکه در مسجد بیرون آن در فتن
متاهلای ربابه و راتین بهر و شبانگاه بر سفره نشاندند چوں بهر و وقت بر سفره نشینند
صفت اهل بهشت است و لحم فیها از قهه بکرة و عشیا چوں از خلال بر گرد و
بیشک الله یا بحمده و عاگوید قال علیه السلام المتخللین من امتی فی لوضع الطعام بعده خام
چاروب بر دست چپ گیرد و بر وید انگاه دست شو یا ند اول استین بر ستا و نور و دو خادم بر سر
بر و چو پا دست شو یا ند اول خادم و عا کند طهرک الله من الذل نوبه قرآء الله من العیب
بعده سماع ابتدا از قول الال کند روی علیه السلام الی بشراب فشراب مر و عن یمینه غلام
و عن یساره اوشاه فقال الغلام تا ذن لی ان اعطی هو الاء فقال الغلام والله لا اوتر
بنفسه منک احد قال علیه السلام ایما منکم سقا الله من شربا یا بحمده سراجی را نور الله
قلوبک کوید لغایب بلا نصیب غایبان و ورت محمود است میفرمود و بعد از آنکه

کلمه

در وقت

با او است و در وقت که سیر آمدن است و آن تکبیر یعنی حمد است یعنی بر شکرانه نعمت حمد گویند بعد
 از آن فرمود وقتی رسول علیه السلام صحرا را فرمود و گوید میدارم فردا این بیست
 شب شما خواهد بود و ثلثت و در باغ استان دیگر یا از آن شکر این نعمت تکبیر گفتند باز
 رسول فرمود علیه السلام که ثلثه از اهل بیست شما خواهد بود و ثلثان استان
 دیگر باز صحرا تکبیر گفتند باز رسول فرمود که نصفه از اهل بیست شما خواهد بود و
 در بیست استان دیگر باز صحرا تکبیر گفتند نگاه سلطان المشایخ فرمود که درین محل
 تکبیر گفتن پنج است حمد است اما آنکه بعضی درویشان هر بار و هر مصیبت گویند
 که تکبیر گویم جای نیاید است کاتب حروف در جامع الاصول فی احادیث
 ان رسول دیده است قال رسول الله صلى الله عليه وسلم اذا رقت
 اسوات التکبیرات بعد از ارتفاع السطر عملت ما عقلت الا فلا اذ ان رقت
 الا ان رقت ما عقلت ما عقلت ما عقلت ما عقلت الا فلا اذ ان رقت
 دوست از زانو یا از تنبید بگفتند و دست مالند با مصالح مریدان را که کبر باشد
 خداست متوجه شما فرمایند تکبیر و بیانات تواند گفتند طعام سلطان المشایخ
 قدس الله سره انبیر می فرمود که بزرگه گفته است یکسالتی که خورم و هم
 شب تکبیر بیست و نه تا که میخورم و قیام شب بکنم و می فرمود که شیطان بخورد
 گوید سیر می کند که در نماز باشد من او را معافه کنم پس هر گاه که این سیر از نماز سیر و
 آید تو او را دانست که استیلاست من بر تو تا چه غایت بود و باز گرسنه که خفته باشد
 من از بزرگی بترسم هر گاه که این گرسنه در نماز باشد تو او را دانست که لغت من
 از دست نماند باشد نه فرمود و در وقت حاجت تمام است و از آنها امین غایت کا
 در وقت سیر اگر بپوشد که او را خفته باشد و آن شب که خفته افتد در شب
 حراره او و عرق او در پیش از باید که در وقت سیر سیر و در وقت فرمود و در وقت
 را باید سیر بخورد و در سیر باید که در وقت سیر سیر و در وقت سیر سیر و در وقت
 سیر که هر که را حق است از پاسه در نباید فرمود و کمانی مردم چهار

تکبیر

سیر

چیز است قلت الطعام و قلت الكلام و قلت المنام و قلت له صحبت مع الانام و
 حے فرمود که از ائمہ المؤمنین حضرت عائشہ رضی اللہ تعالیٰ عنہا نقل است
 کہ یکوبه در ملکوت را بگر سنگی و تشنگی و می فرمود که مولانا علی الخلیفہ السوہلی
 سخت بزرگوار کسی بود تا سہ روز گرسنه بودی چنانکہ در سبقت گفتن گفت
 بدان آدمی و می فرمود در سحر بقدر ما یطلق عمایرا لاسم پیش نخوردی دست
 فرمود تا مردم بر خود تنگ نگیرد نیاساید از خوش خوردن و خوش گفتن بکار
 پیش نزد بزرگی گوید بپیت خوردن براسے زیب تن و ذکر کردنت
 تو معتقد کہ زیستن از بهر خوردن است و کاتب حروف بخط مبارک سلف
 المشایخ نبشته دیدہ است اخفرت صوم الدھری یعنی ما سالت نھری
 فاجابوا جوا بآوا حل اسالت الاطباء عن اشداء الذی واء قالوا بحیو ح
 و قلت الطعام و سالت العباد عن انفع الاشیاء فی عبادۃ الرحمن
 فاجابوا بحیو ح و قلت الطعام و سالت الزعماء عن اقصی الاشیاء
 فاجابوا بحیو ح و قلت الطعام و سالت العلماء عن افضل الاشیاء
 عنی محفوظا نعم قالوا بحیو ح و قلت الطعام و سالت الملوك و سالت
 اطیب الادمه قالوا بحیو ح و قلت الطعام قالوا ابو طالب النبی و مثل
 المؤمن مثل المذھب لا یحسن صوتہ الذی یحذر من جوفہ و عنہ علی السلسلہ
 اطیب الخیر من بطون شیعتہ ثم جاءت فان الکفر فیہا باقی و لا
 یطلبیہا من بطون بدعتہ ثم شیعہ فان اللوم فیہا باقی بحیو ح
 مطنہ الوصول و مطیئہ الوصول و فی الحدیث اذا احسبت اللہ
 عملی افری سوا جمع الطعام لہ حیو ح و قال علیہ السلام و فی اللہ
 بدیتر من بکاء الشیطان و قال بعضہم ما یحیو ح فی دارہم و ما یحیو ح
 دلیلتہ و ما شیعہ منہ ان اسلمت لانت الشیعہ یکنی بالکفر قال سجاد
 ابن ابی حلیفہ و دخلت علی داود الرطائی و الباری معانی قصیدت

يقول اشتهيت البقل واطعمتني ثم اشتهيت التمر لتيلك ان لاتاكلي
 ايدي قد خلت فاداهو وحدث قال المالك ابن دينار من ترك اللحم يومين
 يوما نقص عقله وانا ما اكلت عشرين سنة وحقلي كامل يومين واز
 شيخ شيوخ العالم قريبا الحق والدين قدس الله سره العزيز شعوان اذ
 الناس يمت شغل بالاكل واللباس وخواججه حكيم شامي خوش گويد ابيات

<p>وآنکه فردا اش جابد و زخ شد هم و طبع در رست در و زخ و من بهند و نطق اعرابی کم خوری جبهه پیل باشی تو خور بسیار کم کت علمت بیضه آرد کلب گلخن میش از زنج گلخنه و گرساز و</p>	<p>بهرش امر و ز قبا به طبع شد آدمی را درین کهن بر زخ بهر کم خوردن است به آبی چون خوری بیش پیل باشی تو خور اندک فسزوں کند حکمت لقمه گر کنی ز خوردن بیش باغمه چون بد و نپرد از د</p>
---	--

ثلاثة وربعان كسوت اهل تصوف كاتب حروف بخط مبارک حضرت
 سلطان المشايخ نبشته دیده است الثوب الابيض اولى بقو
 عليه السلام خير من ثيابكم البيض قال عليه السلام ليسوا
 الثياب الابيض فانها اطهر و اطيب كفتوا فيها موتاكم ان المشايخ
 اختاروا الارزق للمهل الثلث معان الاول لكونه متجلا للوسخ ولا يشوش
 الوقت بخلة والثاني لانه يختص باهل المصائب وهم اهلها
 لتصديق الاوقات التي مضت في غير طلب الحق سلطان المشايخ
 فرمود که درویشی در غایت مشغولی بخد مت شیخ شيوخ العالم قریبا الحق
 والدين قدس الله سره العزيز برسی چند گاه بخد مت ایشان بوده جامه
 اکی درویش بغایت ریگمیں شده روز سے اورا گفت کہ جامه چرا
 تھے شوی چون ادر حق مشغولی بود جو ابے نگفت چون یا سحاح پرسیدند کہ

نکوه

جامه جراحی میشود بجز تمام گفتم که فرصت جا میست من کجاست سلطان
 المشایخ فرمود هر بار که جواب آن درویش بدان عجز و سکنت مرا یاد آید
 عجز و سکنت و بیعتی در من پیدا شود و الثالث لان من عاداتهم ليس
 الا لوان الميت لونت بلون الانوار المشاهدة لهم وللنفس لوان ولها رقة
 الان بالنفس لمطهنة مطهنة فاختلف به نور الذكوة والرزق من لدن
 امتزاج السواد والبيضا ونور النفس تارة تكون ازرقة ثم اخضر والنور
 القلب تارة تكون ابيض وتارة تكون اصفر تارة تكون ازرقة وتارة تكون
 احمر فاختلفوا الصوفية الازرق لما فيه اطهار العجز ولهذا قال بعضهم
 لو عرف ابن منصور حق المعرفة لكان قوله انا الثراب عوض قوله انا الحق وثبوته
 الا سود مع انه حمل لعين احدهما الا حقرا العباسية والثاني احتراز
 عن التشبيه بالكفار العباسية روى ان النبي صلى الله عليه وسلم اتاه رجل
 وعليه ثوب معصر فقال لوان ثوبك هذا كان في ثنورا هلك او تحت
 هلك لكان خيرا لك فجعل الرجل في النور ثم اتى قال عرض ما فعلت الله
 قال صنعت ما امرتني فقال ما لك الامر تلك فلا نصرت على بعض نساء الله
 اى صرفت ثمنه الى دقيق تخبرة او حطبت تطير به فاذا امت السائل عن
 نفسه قلبه ان يلبس اى الناس شاء عن البراء بن عازب ما رايت احدا
 في حلة حمراء احسن من رسول الله صلى الله عليه وسلم يوم الفتح وعليه عمامة سوداء
 وفي روايته سوداء حر قانية قد رخص طرفها على كيه عليه ابي على نور ما احسن ثمنه
 النار وحديث عمر اذ ان استبدلنا اعمالنا لما راى من ابطا يهيم في تنقيد امره
 فقال اما هدى فقال تعري بعمامة الحر قانية حبة صوف بوشيرين ست است
 اهدى وحبة لرسول الله صلى الله عليه وسلم حبتين فلبسها حتى تمخر قدامت رسول
 الله صلى الله عليه وسلم في الصوف وعليه احد عشر رقعة ومات ابو بكر في الصوف
 وعليه اثني عشر رقعة ومات عمر في الصوف وعليه ثلاث عشر رقعة

تکلمه

اهل قباچه بسیار پوشیده اند قال عین الرحمن انی عیما رسول الله صلی
الله علیه وسلم فذل لها بین یدها ومن یخلق دستار رسول عمرها کما
حقه کرده و زخیرت سلطان خوارزم شاه دیده اند با نقل رسیده است و
سر زینل عورت پوش است در طریقت نشاید که نظر غیبی بر او بیفتد
و رشیدان ساویل ابتدا پیاپی چپ کن و در پوشیدن پیاپی راست تکلمه
و در بیان ادعیه ماثوره که از شیخ شیوخ العالم فرید الحق والدین قدس
اسر سره العزیز منقول است از حضرت سلطان المشایخ الفواید البی
من شیخ شیوخ العالم فرید الحق والدین قدس سره قال عز و اعظمی الرعا
تمننا الرقیه فانه منهم علیه بالاجابا آرزوی ان ابراهیم بن ادیم رحمه الله
تعلیمه از منی حضرت العزیز جبل جلاله فی المنامر و تعظیمه الذی عما بتعلیم
الحسن و قرآن لغز و جبل تم تسال حماجات اللغی و ما لا یغیتک فقال یاریا
لیت اسالک الحاجه و اطلبها عنده ان قال عجم جبل قل الی رخصی
بتمننا اذک و صیر علی الی اذک و اورد یعنی شکر تو اری و اسالک تو را بتمنای
و در امر عایدتک اللهم جینی فی قلوب اهل منیت خواج قومه و سرگز
یا حبه پیش آید شب پاتر دم با مستحقین قبله شفی نوزده هزار بار بگوید
و الله استعان و هزار که هزار شام شود سر سجد و نه سحر بار بگوید آمین
آمین بفرمود حاجت خود بر حق تعالی جهات او را کفای گردانمشک او صانه
شیخ شیوخ العالم فرید الحق والدین هذا فی ما بسم الله الرحمن الرحیم الحمد لله
الاسلام الحین لله علی السنه و الجماعة الحمد لله الذی علی اعلی
نا و اولم یترکنا علیان القلوب الحین لله علی الصحه و السلاسه
استعان الله الذی من اذهب عنا الغضب و الحزن و الحزن و لم یجهدنا
من الغضب من بین علیهم الحین لله یجزل نفیة وینزل و انما الحمد لله علی ان یجزل
و یجزل الله علی کل حال الحین لله علی ان یجزل فی شکره العزیز الامام

۴۳۳

رب العالمين الحمد لله الذي اذهب عنا الحزن ان سرينا المغفور
 شكورا الحمد لله الذي اجلنا دار المقام من فضله اوصاني شيخ
 شيوخ العالم بهذا الدعاء اللهم ادخل في قلبي السرور واذهب
 عنا الهم والحزن سمعت من شيخ شيوخ العالم قال رسول الله صلى
 الله عليه وسلم ان القلوب تصد ام كما يصد المرءة قبيل فما اجزاءها
 يا رسول الله قال ذكر الموت وتلاوت القران قال النبي عز من الله تعالى
 من العبد اذا برغ ابيه يد يد ان يرد بها خاشعين علمني شيخ شيوخ العالم
 ربنا اصابنا بما انزلت واتبعنا الرسول فالتبنا مع الشاهد بين اليهم حمل
 من بين ايد بنا نوراً ومن خلفنا نوراً واجعله قايلاً وضيئاً وذليلاً
 الى جناتك النعيم ودارك دار السلافة مع الذين انعمت عليهم من
 النبيين والصديقين والشهداء والصالحين وحسن اولئك رفيقاً
 اوصاني شيخ شيوخ العالم بسم الله الرحمن الرحيم ات نفسي تقوي بها
 وركها انت خير من ركبها انتك وزيها ومولها فاعف عنهما وانفس
 معذرتها اللهم انت لي كجا احب فاجعلني اليك كما تحب اللهم
 اجعل سرايرتي طاهرة وخيراً من علانيتي طاهرة وصالحية اللهم
 ارزقني حسن الاختيار وصدق الاقتدار وصحبة كريمة والابرار
 يا خالق الجنة والنار ما جاء علمني شيخ شيوخ العالم الهني ضاقت
 لدي اذهب الكايلك وخايت الامال الولىك وانقطع الرجاء
 الاغنىك ويطل التوكل الاغلىك رب لا تد رنى غداً وانت
 خير الوارثين ويحكى الزناة ويحكى نزل ويحكى كويهم وحسم
 عسى وصل الله على محمد واله اجمعين وسائر طهار المشايخ من فرمود
 در شيخ شيوخ العالم فرمود كحق والدين شديده اهم كه وردت صحاحات
 از حضرت صحبت ايرن با اين خواست بيت از حضرت توسته چنين بخوابم

تذکرہ

وقت خوش وآب دیدہ و راحت دل بد علمتی شیخ شیوخ العالم اللهم ان دخل
 المشاي في ايمان بك ولم اعلم به ثبتت عنده واقول لا اله الا الله محمد رسول الله
 اللهم ان دخل لكفر عني سلاحي ولم اعلم به ثبتت عنده واقول لا اله الا الله
 محمد رسول الله اللهم ان دخل الشرك في توحيدى بك لم اعلم به ثبتت عنده
 واقول لا اله الا الله محمد رسول الله اللهم ان دخل الشبهة في سحرفتى اياك
 ولم اعلم به ثبتت واقول لا اله الا الله محمد رسول الله اللهم ان دخل لنفا
 في قلبى ولم اعلم به ثبتت عنده واقول لا اله الا الله محمد رسول الله لا حول
 ولا قوة الا بالله العلى العظيم وصلى الله على خيره خلقه محمد وآله اجمعين
 فكلتہ در بیان ادعیه باثوره کہ از حضرت سلطان المشايخ قدس المدر
 العزيز منقول است سلطان المشايخ قدس المدر العزيز فرمودند
 بوقت دعا محصيتہ کہ کردہ باشہ پيش حاضر نماز و پنج طاعتہ نیز اگر طاعت
 پيش آن روحب باشہ و دعائے سجب مستجاب نشود و اگر سعصيت پيش آرد و زيار
 سستی آرد پس وقت دعا نظر خاص بر رحمت حق باشہ و موقن بايد بود و البته اس
 دعا مستجاب است وقت دعا هر دو دست متصل بکد بکد بايد داشت و نياک بان بيا
 داشت و چنين صورت بايد بست کہ گوئی ہمیں زمان چيزے بردست او خواہند
 انداخت و راستاسے اس فرمود کہ دعا تسکين دل است خدا سے عزوجل ميداند
 کہ چہرے بايد کرد و سے فرمود کہ دعا قبل نزول البلاء بايد خواند چوں بلا از بالا نازل
 سے شود و دعا از فرود بالا ميرود و ربوا کيجاسے شود متعارضان اگر دعا قوتے
 باشہ بلا را با تگر داند و اگر نہ فرود آيد ملايم اس حکايت فرمود چوں خدا سے بلا
 نازل نيشاپور رسيد حاکم اسخا کس رشخ فریدالدين عطار فرستاد کہ دعا بکن او جواب
 گفت وقت دعا گذشت اکنون وقت رضا است بعد ازاں فرمود کہ بعد نزول
 بلا ہم دعا بايد خواند اگر چہ بلا دفع نشود اما صعوبت بلا کم شود و بعد
 فرمود چوں بلا نازل شد بايد کہ ازاں بلا سچ گراييت نداد و فرمود

و فرمود کہ شکل ان اینجی را مسکرا ند که هرگز تصور ندارد کہ کسی را مکتوب برسد
 اورا از ان کراستے نباشد فرمود این را جو ایہاست سیکے آنکہ بسیار باشد کہ مرد
 کہ در راه میرود و خار سے در پاسے او قتل و خون میرود او چنان تجیل میرود و
 او مشغول بچیزیست کہ اورا از ان خبر نیست و نیز در محاربه سیکے مشغول است و او
 زخمے میرسد و او چنان مستغرق حرب است کہ اورا اصلا از ان اکابری نیست چون
 بمقام خود میرسد معلومے شود بعد از ان فرمود کہ قاضی تمیم الدین ناگوری رحمتہ
 علیہ جاسے نبشتہ است کہ مرد سے را با تہام گرفتن و اورا ہزار چوب زدند کہ بیچ
 چرخ نگر و آن را لٹے ظاہر نشد از او پرسیدند کہ این چه حال است گفت در
 آنحال کہ مرا میزدیم مشوق من در نظر من میگردید و مرا در نظر او بیچ درو ز رسید بعد
 فرمود چون استغراق این مہنی کہ گفتہ آمد انراں ورد یا خبر ندارد و آنکہ مشغول
 باشد بطریق اولی و اینجی کہ حقیقت لایق تر از ہم بر سر ادعیہ ما شورہ کہ منقول است
 از سلطان المشایخ کہ سے فرمود بعضیہ یازاں را کہ شمارا بگویم مقالید السموات
 و الارض چیست این وہ تسبیح است بعدہ فرمود ہر یکے را صد بار بگوید تا ہزار بار
 شود و زیادہ بار ہر روز بگوید تا صد بار شود اولہ الا اللہ و حدیث تا آخر
 دوم سبحان اللہ و بحمہ اللہ تا آخر سیوم سبحان اللہ بحمہ سبحان اللہ
 العظیم و سبحان تا آخر چہارم سبحان الملک القدوس سبحان حق قل و سبحان
 رب الملایکہ و الروح پنجم استغفر اللہ الذی لا الہ الا هو الحی القیوم و اسالہ
 التوبۃ ششم اللهم لا مانع لما اعطیت و لا معطى لما منعت و لا راد لما
 قضیت و لا یلغی ذالجد منک لجد بقکم لا الہ الا اللہ الملک الحق البین
 یسئتم بسم اللہ خیر الاسماء بسم اللہ رب الارض و السماء بسم اللہ الذی
 لا یضر مع اسمہ شیء فی الارض و لا فی السماء و هو السميع العليم ثم ذوق
 اللهم صل علی محمد عبدک و نبیک و حمیدک تا آخر و ہر رب اعطک بک
 من ہرات الشیاطین و اعطک بک رب ان یحضر وک و سے فرمود اسم علم

استغفار

بعد صلوة عصر سورہ بنا چند بار بخوانی گفتیم یکبار فرمودہ پنج بار بخوان چنانکہ در کتب
 اور اور روز تحریر یافته است بعدہ فرمود کہ طاعتی دور وے کہ از نفس حساب
 نعتی پذیرفته میشود را دے آں راستے دیگر است انگاہ فرمود کہ چند دست
 کہ من بر خود واجب کردہ ام و چند و دیگر است کہ از خواجہ خود یافته ام میان
 ہر دو و تفاوت بسیار است و مے فرمود براسے بر آمدن حاجات مسیبات
 عشر علامتہ باید خواند و مے فرمود ہر کہ بعد نوافل و گوشہ شو و خلوت صد بار
 دست بالا کردہ سوے آسمان یا رب گوید ہر چہ از خدا بخواند بیا بد و اگر ہزار
 بار گوید بیشک حاجت بر آید و مے فرمود ہر کہ حاجتے پیش آید تکبیر بسیار گوید و اگر
 بسیار نتواند صد بار گوید و ہر کہ از خواب بیدار شو و از حق حاجت بخواند بیا بد و
 مے فرمود جعفر خالدی را رحمۃ اللہ نگینہ بود روزیے در کشتی سوار شد خواست
 کہ طلح را چیزے بد چوں جام باز کرد آں نگینہ در جلد افتاد و بیرون ہائے
 بود و جوب آں دعا را بخواند وقتے کہ سبے را مطالعہ میکرد و در میان اوراق آں
 نگینہ یافت و عا نیست یا جامع الناس لیومئذ و یب فیہ اجمع علی ضالقی
 و مے فرمود اگر وقتے از رویش فوت شدہ باشد براسے باز یافتن آن وقت ہمیں
 دعا بخواند و مے فرمود ہر کہ پیش آید مسجد نہد این دعا بخواند اللہم
 الا نستفتحک بادمیخی این ذکر یا مالک یا والدین ایاک نعبد و ایاک
 نستعین بعد ہر نمازے چن بار در سجودہ گوید تا آں ساعت کہ ہم بکفایت رسد
 و مے فرمود ہر گاہ کہ مردم بیرونے دشمن روند یاں تا ہائے بزرگو از بخوانند
 دشمن مقہور گرد و یا سبوح یا قدوس یا فحق یا ودود و مے فرمود کہ شیخ
 شیوخ العالم فرید الحق والدین قدس اللہ سرہ العزیز براسے سن ہشتہ
 است کہ میان نماز پیشین و نماز دیگر و زچہا ر شنبہ غنیمت دارد و یارے از
 سلطان المشایخ پرسید کہ بندہ را بد ہائے مطول رغبت مے باشد فرمود
 ہمیں دعا کافیت اللہم الی اسالک ان لا اسالک سواک بعدہ فرمود

کہ از دعای بیدیں پسندہ کردہ ام و منے فرمود روز شہر داشتند سے یوں بزرگ ہوتے
 پس را با بادشاہ عہد کا سے افتاد و پسر اور پیش باو شاہ بر دناں داشتند
 بیکہ ست صحف و بیکہ ست صحیحین گرفتہ رو سے سو کے قبلہ آورد و بایستاد و باز
 حضرت عزت نجات پسر و سرخروئی او طلبید بہ برکت این پسر او سرخروئی
 سے فرمود کہ سورہ یوسف یا دیگر دو آں را ہزار بار بخواند اب ابولسے
 والائے حق پر و کشادہ گرد و بعدہ فرمود پسر مولانا جمال الدین ہا قسوی دیوانہ
 شدہ بود و وقتے ہوش باز آمدے و ہوشیارانہ سخن گفتے پسر سے اہل داشتند
 بود چند روز مالشی مرزا با او صحبت شد روز سے اور ہاشیار یا فتم پسریم از
 کے باز شمارا این حالی آغاز شدہ است گفت از انگاہ کہ پدرم از خدمت
 شیخ شیوخ العالم فرید الحق والدین یکہ از بار خواندن سورہ یوسف آورد
 پسریم ہتمام ہزار بار خواندہ آید گفت اثر آں سے پیشی و منے فرمود سید کا پتہ
 صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بخت امیر المؤمنین حسن و حسین این تعویذ نوشتن فرمود
 اعوذ بکلمات اللہ التامات من شر کل شیطان و ہمامة و عین زامۃ
 دریں محل قاضی محی الدین کاشانی عرضداشت کرد کہ تعویذ در گردن تخلیق
 کردن آمدہ است فرمود نے بابا ز و متصل باید بست معلق نے شاید بعد ایں
 حدیث فرمودند ان النبی عمر نہی عن التماہم و التولیمت التماہم نہرہا سے
 کہ در گردن آویزند جمع تیسہ است و قرینتہ انچہ نویسد براسے دوستی زنے مر
 مرو سے رایا دوستی مرو سے مرز نے را این ہر دو نہی است مگر تعویذ و یوسف
 کہ وقتے شیخ شیوخ العالم شیخ کبیر بخدمت شیخ الاسلام قطب الدین بختیار
 قدس الدسرہ العزیز عرضداشت کرد کہ خلقے از من تعویذ کے طلبہ فرمان
 چیت بنولسم بہم شیخ قطب الدین فرمود کہ نگار بر دست تست و نہرہا سے
 من است و تعویذ نام خداست سے نویس میدہ و سے فرمود مرا بار نادریا
 گذشتے کہ اجازت نامہ تعویذ نوشتن بطلبہ فرمتے صحیح وقتے مولانا ہر الدین سحاق

کہ او تعویذ پیشہ حاضر نبود و غلقہ بہت تعویذ خواستن آمدہ بود و اشارت
 کرد کہ تعویذ تو نبویس کتابت من بسیار شد دریں میان شیخ روسے موسے
 سن کرد و فرمود کہ طول شدی گفتیم وقت شیخ حاضر است انگاہ فرمود کہ من
 ترا اجازت کردم تا تو تعویذ نبویسی و بدہی بعد از ان فرمود کہ مساس دست
 بزرگان ہم کارے وارد دے فرمود وقت سحر ہم وقت خوش است و در
 آن یعقوب النبی علیہ السلام انما قال سوف استغفر لکم ربی لیل
 عینی وقت السحر فقیل انه قام وقت السحر دعا اولادہ ی منون
 خلقہ فاوحی اللہ الی قل غفرت لہم وجعلتہم انبیاء و فرمود خواب حکیم
 علی ترندی ہزار بار حضرت عزت را در خواب دید کہ بار عرض داشت کرد کہ در
 دنیا چید دعا تو انم قرآن شد ای دعا بخوان بسم اللہ الرحمن الرحیم یا حی
 یا قیوم یا احسان یا امدان یا اید یح السموات والارض یا اذ الجلال والاکرام
 اسألك ان یحی قلبی بنور معرفتک یا اللہ یا اللہ یا اللہ و بعضے گویند
 عرض داشت کردی عزیم از زوال ایمان فرمان شد میان سنت و فریضہ
 نماز یا دعا و چہل و یکبار تمیز دعا بخوان و فرمود در سحر گاہ ہفت بار در
 اوقات مریدہ نیز این دعا بخوان کہ من بے واسطہ کسی یافتہ ام
 بسم اللہ الرحمن الرحیم اللہم اجنبی محب الیک و امتی محب الیک و الغنی
 فی تحت اقدام کلاب احب الیک و در حدیث آمدہ است اللہم انی اسألك
 احب من احبک الی اخرہ و فرمود مرا ہمسایہ بو و ارا چند سال
 نار و بسیار شد سے جہراں رحمت مرا عزیمت زیارت شیخ شیوخ العالم
 شیخ کبیر شد آں ہمسایہ مرا گفت کہ چوں بخدمت شیخ کبیر بری تعویذ برآ
 من بگو ای القصہ چوں بخدمت شیخ رسیدیم حکایت آں یا گرفتیم و تعویذ
 بخو استم شیخ ہر فرمود کہ ہم تو نبویس سلطان المشائخ نے فرمود من تعویذ
 ہفتاد بار است مبارک کہ شیخ دادم شیخ شیوخ العالم مطالع کرد و فرمود او را بدی

چوں بشهر آمدیم آن تعویذ بدو دادیم باقی عمر او را نار و نشد کیے پرسید در آن
 تعویذ چه نوشتند فرمود الله الشافی الله الکافی الله المعافی و سے فرمود فی بخیر
 قال جن الله محلی اعدنا ما هو اهلہ ابعد سبعین کاتباً الف صباح
 و سے فرمود پینجامی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمودہ است ہر بار کہ جبریل برت
 آمد و صیست کرد و خواند آن میں دعا اللهم اذقنی طیباً و استعملنی صالحاً
 و بخط مبارک سلطان المشایخ نوشتہ دیدہ ام جا سے تیر و نیل و قال صلی اللہ
 تعالیٰ قل لا متکلف لاجل ولا قوی الا بالذکر عند الصباح و عشر
 عند الماء و عشر عند النوم یرفع عنهم عند النوم بلوی الی دنیا
 و عند الماء بکید الشیطان و عند تصدیح غضبی و نیز بخط مبارک
 سلطان المشایخ نوشتہ دیدہ ام جاء رجل الی عابن و قال ادع الله
 فرفع یدہ و قال اللهم ارحمنا به و لا تعذبہ بنار عی یا خلاص و لا
 تقدر بہ بر یا مینا فی الاعمال و سے فرمود بعد از نماز تحقن پیش از و
 ترکیباً رود و نہ زام باید خواند در خواندن این ثواب بسیار است و سے
 فرمود و ہرگز حاجتے پیش آید بعد از ہر فرضے ہفتا و بار گوید یا شفیع یا فیک
 شجعی من کل ضیق حاجت بر آید و ثویان رضی اللہ عنہ گفتہ است من
 انی غیر صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم شنیدیم سے گفت ہر کہ این کلمات بوقت
 تحقن بخواند مراد خواب بینہ اللهم رب البیت الحرام و الشهر الحرام
 و النکن و المقام اقراء روح محمد منی السلام براسے بر آمدن حاجات
 ہر کہ این دعا بخواند غرض او حاصل آید دعا اینست یا حی یا عظیم یا عزیز
 یا کریم سبحانک یا کریم لو کنتی کار صعب را سلیم بحق ایاک نعبد و ایاک
 نستعین خواجہ اقبال خادم سلطان المشایخ نے گفت من بجهت
 ہر صعب سے صد بار خواندم خدا تعالیٰ آسان گردانید و خواجہ علی زبیلی
 بخد مت سلطان المشایخ نے گفت کہ از شیخ بدر الدین غزنوی شنیدیم

واور روایت کرد از شیخ الاسلام قطب الدین بختیار قاسم السمرقندی العزیز بر سر
 دفع التفتات و قضاے حاجت دو رکعت نماز تجہید و ضوئہ بگذار و در ہر حجہ
 نواہد از قرآن بخواند و بعد از فراغ پانصد بار درود گوید و زانو راست برگیرد و
 رخسارہ بر زانو نہد و بزبان پنج نخواستہ و ساعے پچہنیں نشیند بر آن نیت کہ
 گذارده باشد حق تعالی حاجت او برآورد شیخ بدر الدین غزنوی فرمود مرا
 التفتاتے بوچہنیں کریم غرض حاصل شد و منے فرمود کہ بزرگے گفتہ است
 ویرخواندہ بعضے لوک حقہ یافتہ و برآں پوستے و بر ظہر آں نوشتہ بودند هذا
 شفاء من کل شئ بسم اللہ الرحمن الرحیم بندہ در شب تاریک دو رکعت نماز
 گذارد و بعد سلام بگوید اللهم ان ذالک ان عبدک و بندیک دعاءک من
 ضرار اصحابہ و ناداک من بطن الحوت فانک قلت فاستجبنا لہ و نجینا
 من الغم و کنک لک نجی المومنین اللهم فانی عبدک و ابن عبدک و
 امّک انا صغیر بیڈک اوتوکی بضر اصابتی و اقول کما قال یونس
 علیہ السلام لا اله الا انت سبحانک انی کنت من الظالمین فانی
 لک کما استجب لیونس فانک لا تخلف المیعاد و انت علی کل شیء
 قوی و منے فرمود علامت قبول نماز این دعا بخواند اللهم انت السلام
 و عنک السلام و تبارکت یا ذوالجلال و الاکرام و از سلطان المشایخ
 سوال کردند بزرگی ہر نماز سے و دعا سے کہ فرمودہ است از حضرت صلی اللہ
 علیہ و آلہ وسلم شنیدہ است یا از صحابہ کرام و خواجہ اولیاء قرنی رضی اللہ
 عنہم میں نماز تاکہ فرمودہ است و سورۃ ہاتھین کردہ دعا مسعی کردہ میں
 میں از کجا ست فرمود کہ انبیتی از الہام ہم باشد بعد از ان فرمود کہ پیش ازین
 پول من از وہلی بخیر ست شیخ شیوخ العالم و را بود ہن میں ہفتم میں سکے نام
 نخواستہ منے و میرفتے کہ یا حافظ یا ناصر یا معین و این دعا من از کسی شنیدہ
 بودم پچہنیں بر نیت رفتن خود بخیر ست ایشان و یاری نواستن از حق این

سنة نام بگفته بعد از مکتبے عزیزے مراد عاے بنشتمه داد و دعایا این است
یا حافظ یا ناص یا معین یا مالک یا نور الدین یا ایاک نعبد و ایاک نستعین
و مے فرمود که بعد از اوقایم این براسے استقامت توبه و سجده سه بار بگوید
اللهم ارزقنی لوقیة توجب مجتهدک فی قلبی یا محبت النبی ایدین و نیر
از سلطان المشایخ براسے استقامت این دعا منقول است اللهم
ارزقنی خیر دار مع القرینة و الاخلاص و الاستقامت برحمتک یا
ارحم الراحمین و مے فرمود که شیخ ابو سعید ابو انجیر مریدے را فرمود بیخوابی
که نزدیک خدا باشی این بیت بخوان تا آن وقت در آید میت سهے یاد تو من
قرار تو انعم کرده احسان ترا شکر تو انعم کرده که بر تن من نیاں شود هر مویکے
یک شکر تو از هزار نوا انعم کرده عرض میدار و کتاب حر و فد براسے میدان حبیب
استغراق بر آنجمله خواجہ بویدالدین عمر انصاری مے فرمود در آنچه من بخندست
سلطان المشایخ قدس السدره العزیزه مذکورم سبب چند نفر آدمی که در
اهتمام من بودند خاطر متعلق مے بود خدمت قاضی محی الدین کاشانی
و این دعا گوے و قتیگیجا خدمت سلطان المشایخ عرض داشت کردیم که
خاطر این بندگان سبب این معنی ملتفت مے باشد ذوق مشغولے چند ال
نمے یا بند و روے نامزد حال این بندگان شود تا اندک تعلق که مانده است
از برکت نفس مبارک سلطانات المشایخ دفع شود سلطان المشایخ روے
مبارک خود بجانب قاضی محی الدین کاشانی کرد فرمود که امیر المومنین
علی کرم السدره و همه هر سال دوازده هزار دینار بفقراے مکه بدادے چوں از
امیر المومنین حسن رضی الله تعالی عنہ طلبیدند امیر المومنین حسن فرمود و اهر روز
عنان مطلق بدست معاویہ است از و طلبیدند فقراے مکه معزورند داشتن
گفتند و طیفه پذیر خود توبه و دیار بر حاویر بنویس تا او بدید امیر المومنین حسن خواست که بر حای
چیزے بنویسد قلم بر کاغذ نهاد و ک قلم شکست امیر المومنین حسن فرمود این تعریف الهی است پس

بر معاد و یہ چیز سے متخوایم نوشتت بدین سبب غموم گشت شب آن حضرت رسالت
صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم را در خواب دید حضرت رسالت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمود
اے فرزند چرامنمومی گفت یا رسول اللہ چرامنموم نباشم دو از وہ ہزار دینار
امیر المؤمنین علی بن ابی طالب سے مکہ میدادند ایشان از ما سے طلبند و مرا قدرت آن
نیست کہ بدیم حضرت رسالت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم و تا مل شد در اثنا سے
آن جبرئیل صلوات اللہ بر رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم آمد و گفت یا محمد
ہر گرا حاجتے دینی و دنیاوی پیش آید و کن کار تمشی نشود این دعا را در خود
سازد آن ہم بکنایت رسد دعا ایست اللهم اقل من فی قلبی رجالی و اقل
رجالی عن سواک حتی لا ارجوا احدٌ اعطیک رسول علیہ الصلوٰۃ والسلام
سنہ کرت این دعا امیر المؤمنین امام حسن رضی اللہ تعالی عنہ را در خواب تعلیم فرمود
دریں میان صُرفہ از آسمان فرود آمد و بردست امیر المؤمنین امام حسن رضی اللہ
تعالی عنہ افتاد امیر المؤمنین امام حسن رضی اللہ تعالی عنہ از بیعت این خواب
بیدار شد صُرفہ بردست مبارک خود دید تفحص فرمود و از وہ ہزار دینار بود امیر المؤمنین
امام حسن رضی اللہ تعالی عنہ فقرا سے مکہ را طلبیدہ و طیفقہ ایشان بد ایشان داد
چون سلطان المشایخ این حکایت تمام کرد و سے مبارک خود و جانب من یعنی
خواجہ موید الدین کرد و نوشتت تو در خود و این بیت ساز تا اندک تعلیق کہ در خاطر
تست بکلی وقع شود و بیت ایست بیت آنکہ عہدہ تازہ کنم شد آئینہ مبارک
صنم گشت آئینہ گشت و عرض میدارد کاتب حروف بر آنجمل کہ کمال عظمت
و کراست سلطان المشایخ بنگرید ہر یکے را ازین دو بزرگ و راستے مناسب
بحال و معالہ ایشان فرمود زیرا چہ قاضی محی الدین کاشانی بو فور علم و کمال
تقوی آراستہ بود و خواجہ موید الدین بکمال عشق و ذوق و محبت پیر است کاتب
حروف بخط مبارک سلطان المشایخ نوشتت ویدہ است از ائمہ المؤمنین عالیست
رضی اللہ عنہا روایت سے کند و گفت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم

مرا فرمود در آن فطال قبیلہ مجربہ زنی است براسے من بہین چوں دیدم آتش
 در بیفت اندام من افتاد گریاں باز گشتم اعصاب مرا پیش آمد گفت خواہی کہ آن زن
 بمیرد گفتیم خواہیم گفت شب بر خیز و دو رکعت نماز بگذار در رکعت اول فاتحہ و آخرت
 وہ بارہ دور رکعت دوم فاتحہ و العادیات وہ بارہ بخوان بعد سلام صد بار لا الہ الا اللہ
 وحدہ لا شریک لہ لہ الملک ولہ الحمد یحیی و یمیت و بیدار الخیر و هو علی
 کل شیء قدیور و صد بار درود و ہفتاد بار یا غیاث المستغیثین اغثنی بگو و سوے
 سوے آن قبایکین و گویا من بلیس کمثلہ شیء یا من لا یشہد شیء یا کافی
 کل شیء اگفتی من کل شیء یا ذی الالجلال والاکرام و دم سوے
 قبلہ راقن مادرمونناں پختاں کرداں شب اک زن بمرگ مفاہات بمریقا
 گفت یا عایشہ اک اعرابی جبریل بود از شیخ نصیر الدین محمود رحمتہ اللہ
 علیہ منقولست ہر کہ این دعا بخواند بر دست راست و آن دست بر کمر خود فرود
 آرد بگو ہمسر تعالی از رحمت تو اسیر شفا حاصل شو و بسم اللہ الرحمن الرحیم اللہ
 لا الہ الا هو الحی القیوم و عننت الوجوہ للخی القیوم و سلام علی النوح و علی
 العالمین سلام علی ابراہیم قلنا یا نازکونی بردا و سلاماً علی ابراہیم
 سلام علی موسی و ہارون سلام علی آل یسین ما عندک ینفذ الہم اللہ
 لا الہ الا هو الحی القیوم و ما عند اللہ باق است سلامی ہی الجحیم نام بزرگ
 خدا ای و بحق لا الہ الا اللہ محمد رسول اللہ از مقدمہ من برو بچہیں چند
 کرت ہر روز بخواند نکتہ و ربیان فضیلت قرأت قرآن سلطان المشائخ قدس
 اللہ سرہ العزیز فرمود کتاب خدا سے عزوجل ہر چہاں چیرا ست عبارت و اشارت
 و لطایف و حقایق عبارت مرعومہ راست و اشارت مرعومہ را و لطایف
 مراد لیا و حقایق مراد نبیا را و سے فرمود وقت قرآن خواندن معانی آن بول
 بگذرانو باید کہ دل خوانندہ متعلق بحق باشد جلال و عظمت حق بول بگذرانو
 بریں حرف یکے از خانہ سواں سوال کرد کہ این معنی ہم تعلق بحق است چنانکہ

سمتہ

مرتبه اولی بیان فرمودید فرمود که شیراکن بذات حق بود و این بصفت است
 و دیگر در حالت تلاوت باید که انگسار حیا سے دروغ غالب باشد و این دولت
 چه لایق منست و مرا چه محل این سعادت باشد و اگر این نباشد باید که بدانند که
 محاذی تلاوت خداست هر آینه جزا سے دهد درین محل امیر حسن عظامی بخیری
 عرض داشت کرد هر بار که بنده قرآن می خواند بیشتر واضح آن آنچه معلوم باشد بر دل
 می گذارند در اثنا سے تلاوت اگر دل بنده سودا سے و یا یا نذیشه مشغول شود
 یا زیا خوب بگوید این چه اندیشه و چه سود است دل خود را بوضع مشغول کنم همان
 زماں بر سر آتیے رسم که آن آیت مانع آن سودا و آن اندیشه باشد که در دل
 گذرشته باشد سلطان المشایخ فرمود که این معنی نیکو است نیکو نگار هاری و
 می فرمودن را با تریل و ترویید باید خواند کیسه از حاضران پرسید ترویید چه باشد فرمود
 ترویید آن باشد و کیسه که خواننده از وقت و وقت هلال یاد مکرر یاد کرد و وقت پیغمبر صلی الله
 علیه و آله و سلم بخواست چیز سے از قرآن بخواند گفت بسم الله الرحمن الرحیم هم در
 تسمیه دل مبارک او را رفته پیدانست باز مکرر در بخت مبارک سلطان المشایخ
 بنشته دیده ام قال رجل دخلت علی عایشة رضی الله عنها و هی تصلى
 الضحی و القراء من الله علینا و وقینا عن اب السموهم و تردد الایة فحمت
 معنی صلئت فخرجت الی السوق و اتممت ههنا ثم رجعت و هی مکاهی
 تردد و تکیه دے فرمود اگر روز سے شقی کند بسرعت خوانده شود از برکت خالی
 نباشد فاما حد بسیار خواندن آنرا است که در سه روز ختم کند و کسانیکه این هم
 نتوانند در سه هفته ختم کنند و کسانیکه این هم نتوانند در ماه ختم کنند و می فرمود در
 ناظره خواندن دولت مس مصحف هم زیادت باشد و می فرمود یک سیپاره
 بسکونت حرفا بعد حرف خواندن بهتر از پانزده سیپاره بسرعت خواندن و در
 چنین خواندن نور تلاوت بیشتر باشد و در رواں خواندن هم از نور خالی نبود
 و در وقت خواندن دل را حاضر باید داشت و از خیالات و خواطر احضار باید

ص ۳۰۴

کرد و اگر کسی بر معانی کلام اسد مطلع باشد آن را بوقت خواندن بر دل بگذراند و باین
 بهم که خیالات و خواهر تم در سے آید تنگ است قما اگر بر معانی اطلاع ندارد و از خیالات
 و خواهر اسد باشد مخصوص و خشوع میخواهد این نوع بهتر و موثر است بوجهیکه
 از حاضران سوال کرد که شما هر روز چه مقدار میخوانید فرمود که یک سیپاره
 و سه فرمود که امام احمد سنبل حضرت عزت را هزار بار در خواب دید پرسید
 ایارب فاضل تر چیزیکه مقربان بحضرت توبدان تقرب نمایند چیست فرمای
 آمد که قرأت کلام سن باز پرسید با فهم یا بغیر فهم فرمای شد هر گونه که بخوانند
 و سه فرمود شیخ جنید را تو ترا سه قبره در واقع نمودند که با ترا مرتبه که تودا کرد
 می نمایم حجاب از پیش برداشتن در مرتبه او بدو نمودند و رعایت رفعت محمود
 ثنا گفت و شادمانه گشت بعد درین حال مرتبه دیگر عالی تر از آن در نظر آمد تخمیر شد
 الهی آنچه این بنده خود را داده آن محض کرم و محبت تست دشکرا آن کجا و آن
 گذار و نیکن و درخواست بنده اینست که معلوم شود این کیست یافت این بر چه
 موجب چیست گفتند این مرتبه کسی است که حافظ باشد اگر قرآن محفوظ بود و این مرتبه نیز او که در
 در مجلس از سلطان المشرف فائمه فرست کرد تا قرآن یا دماند سلطان المشرف
 فائمه بخواند بعد فرمود که به مقدار یاد گرفته گفت بقیاس شش فرمود که اندک
 اندک یاد گیر و پیشینه را مگر مسکن بعد فرمود که شیخ بدرالدین غزنوی را بوقت
 اسد علیه در خواب دیدم از او در خواب فائمه در خوابتم بر نیت یاد گرفتن قرآن
 او هم در خواب فائمه بخواند چون روز شد بیدار عزیزم فتم و این خواب با او
 گفتم و از او فائمه خواستم آن عزیز فائمه بخواند و این فائمه گفت هر که هر شب
 بوقت خفتن این دو آیت بخواند و قرآن یا دماند آیت یا ایها الذین آمنوا اتقوا الله
 الذی و احد لا اله الا هو الرحمن الرحیم ان فی خلق السموات والارض لآیات لایحسب
 اللیل والنهار والفلک الی الی تجردی فی البین ما یقع الناس فیما انزلنا
 من السماء من ماء فاحیایه الارض بعد موتها ولت فیها لآیات لایحسب الذین

وتصريف الرياح والسحاب المستخبرين السماء والارض لايات لقوم يعقلون
 دیا ہے راغبت یا اگر متن قرآن شریف میں باب ہجرت سلطان المشائخ
 عوضا شدت کرد فرمود باید کہ پیش قاری بخوانی و قدرت ابو عمر و یادگیری و
 اول سورہ یوسف یادگیری و بخط مبارک سلطان المشائخ نبشتہ دیدہ ام
 اما و جبرئیل وهو عند ائمة و نبی انما انزل الله يا فضل ان تقرا آية استك
 على سبعة اجزاء الوجود و من فرمود شیخ شیوخ العالم شیخ کبیر قدس سرہ
 العزیز حکمت یاد گرفتن قرآن اول سورہ یوسف فرمودے کہ یاد باید کرد تا بہرہ
 آن حق تعالی حفظ تمام قرآن روزی کند و من فرمود شیخ صلی اللہ علیہ وسلم فرمودہ
 است ہرگز نیست یاد گرفتن قرآن باشد و بدان رسید و ہم در آن نیست از جہاں سفر
 کند چون اورا بگورند فرشتہ بیاید و تہنئة از بہشت آوردہ بدست او دہد انکس آن
 تہنئة بتلک کند تمامہ قرآن اورا محفوظ کرد و فرزا چون حشر شود او حافظ مبعوث
 کرد و من فرمود شیخ صلی اللہ علیہ وسلم فرمودہ است الا وضع حامل القرآن
 في القبور ارجى الله الى الارض ان لا تاكلمني لعمري و من فرمود بعد از ختم سورہ
 اخلاص کہ مثلث قرآن است مگر باوجود آن حکمت آن آنست کہ اگر در ختم کردن
 نباست نقصان شدہ باشد مگر بار سورہ اخلاص بخواند بارے ختم تمام شدہ باشد
 و من فرمود بعد از ختم سورہ الحجہ بخواند و چند آیت بقدر حکمت آنست کہ از پیغمبر صلی
 اللہ علیہ وسلم رسیدہ من خیر الناس فرمود بحال و اللہ تعالی و حال کسے را گویند کہ در
 منزل ثرو و آید و محفل کسے را گویند کہ از منزل و ان شود و ان اشارت بدان دار و انکہ قرآن
 بخواند بعد از ختم گوی او باز و ان میشود پس بہرہ و ان کسے باشد کہ چون ختم کند باز آنکہ کند بعدہ
 فرمودہ ان شجرہ در تمامہ قرآن موجود است آن وہ چیز است از ان دو چیز بہشت
 در فائقہ موجود است و ان وہ چیز کہ در تمام قرآن است کہ ام است ذکر ذات
 و افعال و صفات و ذکر مہاد و تزکیہ و تنظیہ و ذکر اولیاد و ذکر اعداء و حاجہ کفار
 و انک تمام شریعت اہل ان وہ چیز کہ بہشت در فائقہ موجود است انکہ ذکر ذات

باب پنجم

۳۳۳

رب العالمین ذکر افعال الرحمن الرحیم ذکر صفات مالک یوم الدین یا ای
 نعبد و یا الی نستعین ذکر معا و اهل بنی اذکر زکیه الصلح المستقیم ذکر تحلیف
 صلح طالذین انعمت علیهم ذکر اولیا خیر المقصوب علیهم و الضالین ذکر اعذار
 پس از دو چیز که در جمله قرآن است هشت چیز در فاتحه یا فتمیم یا حاجت و کفار
 و احکام شریعت نیست و سه فرمود که صاحب کشفات در آنجا نوشته است که
 قرات حسن بصری الحمد لله بکسر و انست و آن کسر دال بسبب مجاورت لام
 نشد بیدار و که حرکت این لام یعنی است اما کسر برفع دال و لام این قرات
 ابراهیم مخفی است الترض صاحب کشفات گفته که قرآن ابراهیم از قسراه
 حسن احسن است زیرا که حصر بصری کسر دال بسبب لام بیدار و یعنی کسر لام
 نشد یعنی است دال انچه نیز کسره باشد تا ابراهیم برفع لام بسبب مجاورت دال
 انچه برفع وارد که حرکت دال از جهت عاملی است و هر حرکت که عامل آنرا که
 بگرداند قوی تر از آن حرکت یعنی باشد و سن اینچنان است که در همه و آن است
 که دال یا کسر یکسره مانده که او را پیرس باشد که سه فریاد چنین باشد و لام بند یکسره
 مانده که او را پیرس نباشد و بچنان که حرکت و سه فرمود اگر حرکت خواهر
 فال مصحف بیدار و صحیفه استاسه سطر بستم نظر کند که کانه روحی منتزاع اگر
 صحیفه راستا بسم الله الرحمن الرحیم و یا پشت اتم باشد خیر باشد درین صورت تمام
 آیت رحمت حاجت باشد و سه فرمود چون مصحف براسه فال بکش این
 باید که بدست راست بکش این دست چپ با او را کند امیر حسن و عالی بخبری
 از سلطان المشایخ پرسید که مصحف ویش که چگونه توان برد که محافظت آن
 دشوار است فرمود که بیا ببرد و انگام بر لفظ مبارک را ندور آنچه هنوز اول عهد اسلام
 بود چون رسول صلوات الله علیه و سلم باشد که بر رفتی مصحف نمی بردند
 ترسیدند که ناگوار شکت شود و مصحف بدست کفار افتد در آنچه اسلام قوی
 شد بعد از آن سه بر و نه بار عرض داشتند که در که چاسی مصحف و غیره در شکر

و زور فرموده جانب سر جاست باید کرد و جاست پاک باید داشت نقل است که فرمود که سلطانات محمود و رابعی از وفات و در خواب دیدند پرسیدند که خدا سے باتو چه کر بگفت شبی من در خانه میخوابتم آسائش کنتم در آن خانه طاقی بود در آن مصحف داشتند بود زمین با خود گفتم این مصحف را از اینجا بیرون فرستم و خاطر من گذشت که از بس که آسائش خود مصحف را چگونگی بیرون کنم الغرض آن شب همیشه ششم ششم بودم و وقت نقل من شد مرا با این مصحف بخشیدند این است

صدامت صوتی در حمت حرف
 بسته از مشک پرده های جلال
 نبود دل بهیچ شان آگاه
 پرده از شاه کے خبر دارد
 مغز و اندک چیست اندر مغز
 که ز تاخیری تو در پرده است
 همچنان است که لباس تو جان
 جان قرآن بجا تو خواندن
 شب و هم خیال کین بدره
 پرده های حسرت بکشاید
 پاک باید که پاک را بیند
 آید از پرده حسرت بروی
 روی خوب خود از نقاب سیاه
 بد آید لطیف روح سبک
 نور قرآن بسوی این رسن است
 تا بیابی نجات خویش مگر
 تا بر آن جان خود بدست آید

سختش بر لبس لطافت و طرف
 بهر نامحرمان به پیش جمال
 پرده و پرده را از شاه
 و اندک آنس که در بصر دارد
 کس چه بیند مگر بصورت نعت
 حرف تا زان نقاب خود کرده است
 حرف قرآن ز معنی قسراں
 حرف را بر زبان تو را راندن
 باش آنکه که صبح دین بدید
 میر قسراں ترا چه نمساید
 خاک اجزای خاک را بیند
 پاک شود تا معانی کنون
 نامساید تو چو مهر و چو ماه
 چون عروس که از لباس تنگ
 درین چاه جانت را وطن است
 خیز خود را رسن بچنگ آور
 زاد مردان رسن بدل دارند

<p>تا کنی بهر نال رسن بازی یوسعت خویش را بر آرزو پناه باشد اغیار کرده و انمسان که براس خودش کنی تفسیر تا اجل یا خسر و قدر نیست با کله جان تو گشت قدر با پس ندانست قدر معنی ما روبه ما از نقاب خود بستانخت نیست مانده شروع احکامش</p>	<p>تورسن طبریاں همی سازی * رسن از ورود ساز و دلو از راه بهر یک مشت کوه دل از سوا که بعلم خودش کنی تفسیر * زین بنوس شرم شرع و دینت یاد باشد از روز عرض بریزد اس که پس لاف زد و عوی بی ما سوے میدان ناهل اسپ بتا گر چه مانده بنسزد ما نامش</p>
--	--

تکلمه در بیان ورودی که فوت شود سلطان المشایخ قدس الله سره العزیزه
 فرمودم که چیزی که بر خود وارد کرده است اگر سبب محتمل فوت شود و گاهی تواند
 نشود در دفتر معالمة او بنویسند و فرمود اگر ورودی از کسی فوت شود از آنکه حال
 بیرون نباشد یا در امیل شهوت باشد یا خشمی را ندر غیر محل یا بلاسه بدو برسد
 ملازم اشخی حکایت فرمود که مولانا عزیز الدین زاهد رحمه الله علیه یک روز از
 خطا کرد و بازوسه و فرود آمد از او پرسیدند که چه حال است گفت من هر روز
 سوخته ام من بچواندم امروز بخوانده ام و فرمود وقت دیگر یکی بنی مشایخ الاسلام
 بهما و الدین زاریا آمد که من امشب چنین خواب دیده ام شیخ فرمود که بقای تو
 نزدیک رسیده است بنویس پیوند چوں او برخواست صوفی از خانقاه ایشان آمد و
 همان خواب دیده بود چوں خواب تقریر کرد شیخ متحیر شد سبب آنکه او لشکری بود
 شاید بچنگ کشته شد و آن صوفی سلامت است شیخ اثر ملتته ندارد این را چگونگی درین
 بود که تبر آورده که آن لشکری کشته شد و آن صوفی را نماز با دعا و فوت شده بود بعد
 سلطان المشایخ فرمود بگریه فوت نماز صوفی برابر مرگ داشتن و
 ...

اگر استی بود که بر خواب که دید سے بچھیں راست شد سے اور اشتیاق امیر
 گرامی غالب گشت رواں شد و آفتاب سے راہ بمنبرے رسید و خواب شد دید
 کہ امیر گرامی بجز چون بیدار شد گفت فرخ ہوں او چندین راہ قطع کردم او
 بمردا کتوں بارے بروم گور او از زیارت کتم چون رسید مقامے کہ بود از ہر کس
 پرسین گرفت کہ گور امیر گرامی کجا ست ہمہ گفتند او زندہ است آن در پشور
 حیراں ماند کہ خواب من دروغ شد الخضر چون بخدمت امیر گرامی درآمد
 سلام کرد و امیر گرامی علیک داد و گفت اسے خواجہ خواب تو یعنی راست بود
 زیرا کہ من پیوستہ مشغول حق سے باشم آن شب بغیر حق مشغول بودم آن
 یاد در عالم درو آمد کہ امیر گرامی فرمود کہ از حاضران پرسید کہ میں حدیث
 چگونہ است صاحب الورد ملعون و تارک الورد ملعون فرمود میں حدیث
 در باب اہل کتاب است و آل چتاں بود کہ بخیرت رسول علیہ السلام
 کہ فلاں جہود و رومیچاند فرمود صاحب الورد ملعون باز بخیرت رسانید کہ فلاں جہود و رومی
 ترک و اپنی بیعتی اللہ علیہ وسلم فرمود تارک الورد ملعون انکاء فرمود کہ بعضے گویند میں حدیث عام
 است تاویل جنیں ایش کہ یکے مثلاً رئیس قومے باشد کہ آمد و شد خلقے بر و با خد و مصالح مسلمان
 بستہ سخن او و با و را و و تواقف مشغول باشد بچھیں کس را صاحب الورد
 ملعون گویند دسہ فرمود کہ مذہب شیخ نلسلیج شیخ کبیر چتاں بود کہ بعد از ادا
 نماز دیگر بچھہ گفتی ویراد کردی بود بر راہ کرد سے و بعدہ مشغول شد سے زیرا چہ
 سیکے بر سر راہ تعلق از دو و مشغول بود و ماند و چھیں حالتیے اگر کسی بود سے
 مشغول باشد چہ آہ حق یا بد و فرمود طریقہ مشایخ آن است کہ بعد از نماز دیگر
 نماز با دعا و کسے از خدمت ایشان نگذارند تا با بر من بچھیں نیست ہر وقت ہر
 کہ وہاں بیاید بعدہ بر زبان مبارک را نہ میست در کوسے خرابات و سراسے
 او پیش خدمتے نمود میاں پیشیں و بیاش و دین میاں یار سے عرضداشت
 کرد کہ اگر سیکے را اشتغال کلی پیش آمد و با عذر سے کہ ہاں و رد فوت شو و سب

باب بیستم

عصم

عزت

ورنہ چگونہ باشد فرمود نیکو باشد اگر در روز غوت شد در شب خواند و
 اگر در شب فوت شد در روز بخواند زیرا چہ روز طلیعہ شب است و شب
 طلیعہ روز نکتہ در میان مشغولی ظاہر و باطن و مراقبہ و ذکر خفی سلطان
 المشایخ قدس السیرۃ الغزیرے فرمود ہر نفس کہ برتے آید گوہرے نفس
 است کہ تا قیامت آں را بدل نخواہد بود شب و روز و ماہ و سال سے گذر تال
 یاید کہ در ہر شبے و ہر روزے چہا تو انکر و اما مردم ہر اوقات مستغرق در
 عبادت باشد و ملول نشود آں ملالت سبب ہے رختے عبادت گرد و بر
 نیت آید اگر صاحب و روے قدرے خفت و یا با کسے مجاورت کر و آں ہمہ در
 محل عبادت است اگر نیت چہیں نہاں ہو و فعل ضائع رختہ باشد و معنی قول
 خدا و اذی الموقدۃ سولت بائی کہ نپ قبلت نزدیک محققان بر چہیں کس
 نابت شود المودۃ الانفاس یعنی نفسے از انفاس کہ بغیر اذ حق و غفلت گذرناہ
 باشد ازاں پر سیدہ شود و فرماے قیامت بزگے خوش گوید بیعت قدر
 شب و روز عاقبت بشناسی ہیک روز چتاں شود کہ تا شب کشے ہر شب
 در مجلس حاضر ہو و ایں بیت خواند بیعت میر و واجوہریاں کہ ہر با ہر جوسے
 سیکے یعنی کیا ہر سلطان المشایخ با سماع ایں بیت تمہیں سہتھماں
 بسیار فرمود و سے فرمود کہ ہفت وقت برائے مشغولی است تہ در روز
 و چہار و شب در روز ابا و تا اشراق و از اشراق تا چاشت و بعد از
 نماز دیگر تا نماز شام و در شب بعد از نماز شام تا عشا و از عشا تا وقت تہجد و از
 تہجد تا وقت سحر و از سحر تا وقت صبح و سے فرمود تہ چیز در حدیث آمدہ است
 کہ دلیل بہشت ہے کند یکے آنکہ بعد از فریضہ ہر اذ مشغول باشد و از آنکہ
 فرودے قیامت در بہشت رہند بقیاس نازیانہ بہشت ہم چہ دنیا است
 و آنچه در دنیا است دو م آنکہ بہشت کسے لا وہت کہ بعد از نماز دیگر مشغول
 باشد سیوم کسے کہ در باطرباش و باطرباٹقاہ را گویند شیخ جمال الدین

نمبر پزیری رحمتہ اللہ علیہ گفتہ است کہ براسے عبادت مسیّد و براسے مشغولیا
 خانقاہ و درخانہ نشستن براسے دریاقت و بہا و معنی خانقاہ بیت العبادت
 است و مراد از خانقاہ عبادت است مردے بھرت رسالت صلی اللہ علیہ
 وآلہ وسلم آمد و گفت انا اہل القاہ از سلطان المشایخ سوال کردند کہ بوقت
 مشغولی از نو با برداشتہ و خود را بچگونہ و با چیزے گرفتہ باید نشست یا نہ فرمود این
 طریقہ درویشاں نیست نشستن بہتہ آنست کہ برایت قعدہ نماز دستہا پر از نو
 نہادہ بشیند فاما از نو برداشتہ خود را بچیزے نگرفتہ باشد و متکاسے نبود و سر بر
 زانو نہادہ باشد شیخ شیوخ العالم شیخ کبیر و مولانا بدرالدین اسحاق بسیار
 بریں ہیئت نشستن سے و درمنشی بر زبان مبارک سلطان المشایخ گذشتہ
 است رباعی مشوق چونورشید گزشتی اسے دل بہ او برنک و تو بر زمین
 اسے دل بہ سر بر زانو بے نقیبتی اسے دل بہ او را چو بر خوش نشینی
 اسے دل بہ دے فرمود بوقت مشغولی مربع نشستن ہم گفتہ اند اما در مربع
 نشستن تحقیقے نیست ازاں سبب مربع نشستن خاطرے آساید
 و فرمود مربع نشستن کینوع جایز است و کینوع جائز نیست جائز خلافت
 نشستن جوگیان است کہ ہر دو قدم زیر ہر دو زانو یا شد و چہ نہیں نشستن
 باطن مجتہع باشد تا جائز بود و آنکہ بر ہیئت جوگیان یک قدم یا ہر دو قدم یا لاسے
 ران یا باشد آرد ہر بیغیرے مربع نشستن است و منے فرمود وقتہ دیدے
 تہا نشستہ بودے برو آمدہ گفت ترا تہا منے بیغم آن درویش گفت کنوں
 تہا شدم کہ تو آمدی بعدہ این ہیئت بر لفظ مبارک را ند قطعہ جاسے خالی
 بود حاجتہا سے خود غمتمش بہ اسے نصیحت کوئی حاجت اینجا آمدی بہ
 سر پرا نو بود درویشے یکے اندر سید بہ گفت تہا منی با گفت آرت شدم
 تا آمدی بہ دے فرمود اول کہ مردم آغاز طاعت سے کند ہر آئینہ گراں سے تہا
 دشوار سے آید انا چوں کہ بے یصدق جو عرض سے کند حق مبارک و نصیحتی

توفیق ارزانی میدارد و کار بروی سہیل مے گرداند بعد فرمود چون کسی
 روئے از اشغال دنیا بگرداند و مشغولی حق پیش گیرد بطریقے کہ یکچند بفرار
 حال گوشه گرفته و از غوغای خلق بیرون آید در خلوت اوقات را مشغول
 دارد و مستغرق مراقبہ باشد و ہمت و تہمت او بر آن مقصور گرداند کہ مستور
 ماند و بظن مبارک سلطان المشایخ بنشستہ دیدہ ام بعض المشایخ اختار
 و الخلو علی الدوام کافی یعقوب بن سفت الہدی و البعض اختار
 و الفضل بین الخلو تین کافی النجیب السمری ردی الاول قولہ علیہ
 السلام ما أحب الاعمال اذ و معها وان قل و قولہ یا فلان لا تکن مثل
 فلان کان نقم اللیل ثم ترک قیام اللیل المشایخ کان علیہ السلام
 یخلی فی جبل خمس اسیب و اسیب عین و قولہ ان لنفسک حق الحق
 پس باید کہ پیش خلوت ہر روز بلکہ ہر ساعت در ترقی باشد حال او از ماضی
 راجع باشد و این معاملہ انبیا را علیہم السلام میسر بود و وقت ایشان از گذشتہ در ترقی
 بود چون ایشان را این معنی میسر بود و باشند دیگران را ہم ممکن بود
 درین حرف بدو و بعد و خل متوجہ است سیکہ آنکہ انبیا را علیہم
 السلام ازالہ سے افتند معلوم است کہ حالت ذلت مساوی حالت
 عدم ذلت نیست و چون آنکہ سیر علیہ السلام اللہ و اللہ
 و شب معراج مقام قرب یافت شبہ پاسکے دیگر آنچہ ان وقت
 و کرامت کے تو اند بود جواب و غسل اول آنست کہ حالت
 ذلت مشتمل است بر بسیار فضائل کہ در حالت عدم ذلت
 از یہاں بی متوال یافت مشتمل مذم و آنکار و اقیقہ کہ ہر
 یکے منسج نعمتہا است چنانکہ سلطان المشایخ فرمود
 عاصی در حالت عصیان بہ صفت مطہر است
 اول آنکہ او میداند کہ این کار من سے کہم نہیں کہ نیست

باب ہفتم

دوم آنکہ حق تعالیٰ ناظر اینکار است سیوم آنکہ اورانہ استے وانگہا رنے و
 اتنیاسے رو سے میدید جواب دخل دوم آنکہ در شہاسے دیگر از شب
 معراج سید عالم را علیہ الصلوٰۃ والسلام قریب کم نبود بلکہ زیادہ بود آنچه در شب
 معراج یافتہ است با مزید قرب دیگر ضم شہ روزگار میسوں میگذشت و
 لیکن شب معراج بسبب شہرت مردمان را روشن بود و شہاسے دیگر
 از خلق مستور ماند مولانا فخر الدین زراوی از سلطان المشایخ سوال کرد
 مشغول شدن بکلام اللہ قاضی تریا نیک فرمودند ذکر را وصول زود تر بود اما
 خوف زوال ہم بود فاما آلی را وصول دیر تر بود لیکن چنان خوف زوال
 نبود و سے فرمود در حدیث آمدہ است از بنی اسرائیل ہر گاہ کہ کسی بنی اسے
 بازگشتے و فرمانہاسے خدا بجا آوردے تا شست سال او پیغمبر شے بعد
 شست سال وحی آمدے و یا الہام بودے و اگر کسی دو از وہ سال مشغول
 بودے و بیچ ازین نسبت نگشتے ہمچنین آوردہ اند کہ او ولی شدے و ہر گاہ
 ولی شدے بفرمان خدا سے تعالیٰ ابر سفیدی بر سر او سایہ کر و سے ہماں
 مقدار کہ قامت او بودے و سے فرمود فارغ مشغول آنت کہ ظاہر بحق
 مشغول است و باطنش بنجوا مہم تلمذ پرانندہ و مشغول فارغ آنکہ بظاہر مشغول
 اتقال خلق مے کنہ و باطنش بحق مشغول و از دون حق فارغ و سالک را کم
 از عنکبوت نباید بود یعنی ہ فرمود و خلق بر چہا نوع اند بعضے اپنجا نند کہ ظاہر
 ایشان آراستہ باشد و باطن ایشان خراب و بعضے را باطن آراستہ و ظاہر
 خراب و بعضے را ظاہر و باطن آراستہ و بعضے را ظاہر و باطن خراب طایفہ کہ
 ظاہر ایشان آراستہ باشد و باطن خراب آن متعبدانند کہ طاعت بسیار کنن
 و دل ایشان مشغول دنیا باشد و طائفہ کہ باطن ایشان آراستہ باشد
 ظاہر خراب آن مجانبین اند کہ درون ایشان با حق مشغول باشد و در ظاہر
 سر و سامانہ نہ باشد طائفہ کہ ظاہر و باطن ایشان خراب باشد آن عوام

و طائفه که ظاهر و باطن ایشان آراسته باشد آن مشایخ اند و در گلستان شیخ
 سعدی گوید یکے از مشایخ شام را پرسیدند که حقیقت چیست گفت ازین
 پیش طائفه در جهان بودند بصورت پراگنده و بعضی جمع اکنون خلقه از باطن
 جمع و باطن پراگنده چنانکه در معنی گوید نظم جوهر ساعت از تو بجائے رود دل
 به تنهای اندر صفائی نه بینی بگرت مال و جاه است و زرع و تجارت چو دل
 با خداست خلوت نشینی و من فرمود عمر و نام در ویشے بود گفته هر کس که بر
 من آید و باطن مشغول بحق من گردد بعد از چهل روز از او اصلا من نشود و چون
 بود از یاران پرسیدند که شمار چه من فرماید گفتند ما را مشغولی باطن و این خلایق
 مشغولهاست که مشایخ من فرمایند باید که مشایخ نخست مشغولی ظاهر فرمایند تا
 از ظاهر و باطن سرایت کند و کاتب حروف از معنی استنباط کرده و آن آنست
 که مشغولی ظاهر بمنزله عشق مجاز است و مشغولی باطن بمنزله عشق حقیقی است
 و این مقدمه ثابت است که المجاز قنطرة الحقیقة پس چنانکه از عشق مجاز
 بعشق حقیقت من توان رسید همچنان از مشغولی ظاهر به مشغولی باطن میتوان
 و من فرمود هم از اول مشغولی باطن نازکی دارد فاما از اول درویش نقل کرده
 اند که چنانچه میرساند و من فرمود اصل کار مراقبه دل است که آن بر جمیع عباد
 جوارح راجع است و موثر قاضی محی الدین کاشانی سوال کرد که مصلی یا
 ذکر چون بجزو باشد و باطن مذکور مولی مشغول درین حال او را مراقب
 توان گفت و مراقبه متحقق شود فرمود و مراقبه از روی لغت همین است
 ولیکن با اصطلاح مشایخ طریقت مراقبه رویت قلب است جمال حق ذوالجلال
 واکرام را و عمل قلب خفی باشد چنانکه هموں دانند که چه میکنند و چه میدانم و چه من
 بینم مردمان چنین دانند که او بیکار است ولیکن او در کار است بعد فرمود
 از مراقبه ذکر خفی بالاتر است بهفتاد و درجه بزرگان گفته اند که مراقبه رویت
 قلب است مرحوم تعالی را ذکر خفی علم بدات حق که ظالم است بر ظاهر و باطن

بندہ و در حال بندہ اشعور است بدین رویت و بدین علم چون این
 رویت و این علم بر دل بندہ مستولی شود از شعور بے شعور ماند
 این را ذکر تفسیح خوانند و قاضی محی الدین کاشانی رحمۃ اللہ علیہ از
 سلطان المشایخ سوال کرد کہ مراقبہ مرید حضرت مرعش را و حضرت
 پیغمبر را صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم و مرشیخ را ہر یک را علاحدہ سے باید
 یا جمع نیز سے شاید فرود کہ جمع نیز ممکن است و علاحدہ ہم مفید چون
 خواهد کہ جمع کن چہنوں باید کرد کہ بداندین یسوی اللہ حاضر است و پیغمبر صلی
 علیہ وآلہ وسلم بر ہمین است و شیخ بر بسا یاد و ہر حرکتی و سکنتی کہ از وسے
 در وجود سے آید و ہر خطرہ کہ در خاطر سے گرد و حق عزوجل سے بند و
 میداند و جمع فرود و وقتے خواجہ شہلی رحمۃ اللہ علیہ در مقام مراقبہ نشسته
 ہو و موسے از اندام او سے ہنید از وسے پرسیدند کہ چہنیں مراقبہ را از کجا
 آمدنی گفت و وقتے گریڈ و رسوخ موش چہنیں نشسته بود کہ یک سو
 از اقام او سے چہیدہ از کسانیکہ نزدیک او بود خبر نہاشت و ز دل سن
 آفتاب جواسے یعقل از براسے طر جواج خود را چہنیں حاضر میدار دو آدمی
 پچھنیں معرفت ایچہنیں باشد اولی تو الا کم از گریہ باشد و سے فرمود در وقت ماہ
 تفسیح یاد کیجہ و لانا تفسیح الدین بچھو سب مرد سے دانشمند و صالح است و شروع
 بتیاریت و آیدگان را خدمت میکند و خلق ازوشا کاندووم در حضرت کہ او را
 شیخ تفسیح الدین میگاویند او مرد سے صاحب عالی است و دائم مستغرق بمراقبہ
 و مراقبہ تفسیر سے تیا شدہ نڈانڈکانیں روز کلام روز است و این ماہ کلام
 ماہ است مشغولی عظیم وار و وقتے مرد سے برایشان کاغذ سے او دو وقت
 شیخ نام خود دریں کاغذ انبویس قیام برداشت و تفسیر کاغذ خادم دانست کہ شیخ
 نام خود را فراموش کردہ گفت نام شیخ ہے است بعدہ نام خود بر آن کاغذ نوشت
 باز در کور کور جویریت بر در سبب رسیداں سادہ و تفسیر نڈانڈ خادم در پانہفت

که شیخ پاپے راست خود را فراموش کرده است خادم دست خود بر پاپے راست شیخ
 نهاد و گفت پاپے راست شیخ اینست بعد شیخ پاپے راست در سجد نهاد و عرض پاپے
 کاتب حروف بر آنجمله که بنده از خواجه عزیز الدین بن میر شیخ الاسلام فرید الحق العزیز
 قدس لہ سرہ العزیز کہ سابق فضائل او در کتابتہ بیان متاقب بنسبتان شیخ شیعہ
 العالم تحریر یافته است اسماح و ارداں شیخ زادہ عالم میفرمود من وقتہ بنیوت سلطان
 المشایخ و کہ دم دیدم کہ سلطان المشایخ بر کبشت نشسته است مستقبل قبلہ و کبشہا کہ
 خود بالا کرد و چشم مبارک جانب آسمان داشتہ و متفرق رویت جمال حق تعالی گشته
 من ترسیدم کہ در محلی نازک آدم نہ مرا راہ باز گشتن نہ جاے ایستادن یکساعت
 نیکو ایستاده بودم و هیچ کس از خادمان حاضر نہ بعد سلطان المشایخ بلرزید چنان
 کنجشک بلرزید و بعالم خود باز آمد و چشم پاپے مبارک خود دست مالید و پرسید
 کہ تو کیستی گفتم بنده عزیز است بعدہ شفقت فرمود و پرسیدن گرفت مژگنتہا
 بسیار سے کرد و مولانا علی شاہ جانہ اردر خلاصتہ اللطایف آورده است
 رائتہ شیخی و مخدومی سلطان المشایخ نظام الحق والدین قدس لہ
 سرہ العزیز فی المراقبۃ فاذا اسادت ان ادخل فی بعض الاوقات
 فی مجلسہ مرتجہ رائتہ جالساً کنا حسن الاجتماع لا یتحرک
 من طاهرہ شیئاً و هو فاتح عینیدہ قد اخبونا فلا یعرفنی فقال
 لی من انت فاذا رايتہ فی ہذا الحال ادت ان ارجع الفقہ فی فہم عینہ
 فقہر فنی فقال جلس فجلست فتکلم معی فھو ید و عنقب کاندہ سکرانہ ثم
 قال لی ہم تشغل فی بیتی قلت بما امر فی مخدومی قال اشتغل بانامہ
 قال یعنی الفقہیران یتصور قلبہ خاشعاً انا جالس بین یدئ اللہ و یدئ اللہ
 و یدئ اللہ ثم قال لی قم واجلس مع اصحابنا مشغولاً ان سلطان
 المشایخ سوال کردند ان اعمال کہ ام فاضل تر فرمود مراتب سزوس
 اندر ظاہر و مراقبہ باطن و بخت مبارک سلطان المشایخ بنشستہ دیدم